

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE TÄIENDUSINSTITUUT

Õpetajate ja
kasvatajate

töö-
koge-
müsi

Lastevanemad
ja kool

Tallinn, 1959

Archie:

2/45754

A-22876

EESTI NSV VABARIIKLIK ÕPETAJATE TÄIENDUSINSTITUUT

ÕPETAJATE JA KASVATAJATE TÖÖKOGEMUSI

LASTEVANEMAD JA KOOL

TALLINN 1959

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
45754

SAATEKS

Kaasaegses nõukogude ühiskonnas on saanud kõige aktuaalsemaks küsimuseks kommunismi ülesehitamine, milleks avab kindlad perspektiivid seitseaastaku plaan. Seitseaastaku üheks peamiseks ülesandeks kommunistliku ühiskonna materiaalse baasi loomise kõrval on ideelis-kasvatustöö tugevdamine, ennekõike meie kasvava põlvkonna kommunistliku teadlikkuse tõstmine. Meie ülesandeks on kasvatada noortest igakülgset arenenud teovõimelisi inimesi, kes suudavad üles ehitada uue ühiskonna ja on väärt selles elama.

Meie ühiskond on kasvatustööst elavalt huvitatud: järjest tihedamini koonduvad koolide ümber lastevanemad, šefluskäitised, ühiskondlikud organisatsioonid.

Meil on häid kogemusi kooli ja lastevanemate koostööst. Rea koolide lastevanemate komiteed on kujunenud õpetajate parimateks abilisteks, otsustavaks toeks kasvatusraskuste võitmisel. Üks selliseid on Tallinna 17. Keskkooli lastevanemate komitee, kelle tööd käesolevas kogumikus tutvustab komitee kauaaegne aktivist sm. K. Sinijärv.

Eriti tõhusaks on kooli ja kodu koostöö muutunud Viljandi rajoonis. Siin on EKP rajoonikomitee juhtimisel astunud rida konkreetseid samme kasvatustöö parandamise huvides. EKP Viljandi rajoonikomitee sekretäri sm. K. Raave töökogemused lastevanematega tehtavas töös tohiks olla eeskujuks teistele.

Lapsevanema-poolset osa kodu ja kooli koostöös valgustab Viljandi rajooni lapsevanem-aktivist sm. E. Rumvolt.

Kõikide kogumikus avaldatud tööde autorid on leidnud tunnustust nii vabariiklikel pedagoogilistel loengutel kui ka VNFSV pedagoogilistel loengutel Moskvas ja Leningradis.

Edaspidi kavatseb Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut tutvustada meie lastevanematele ja õpetajatele ka teiste vennasvabariikide kasvatustöö alaseid kogemusi.

Toimetaja

ÕPPE-KASVATUSTÖÖ TASEME TÕSTMINE ON KOOLI LASTEVANEMATE KOMITEE PÕHIÜLESANDEKS*

K. SINIJÄRV

Tallinna 17. Keskkooli lastevanemate komitee esimees

Perekond ja kool on olnud ja jäävad ka edaspidi laste kasvatamisel tähtsale kohale meie ühiskonnas. Seetõttu on vaja otsustavalt mobiliseerida kooli ning kodu jõudusid selleks, et noortest kasvatada kõigiti tublisid, teovõimelisi inimesi, kes praeguse vanema põlve asemele astudes energiliselt ja ustavalt hakkavad töötama rahva ja riigi hüvanguks.

Üheks jõuks, kes noorte kasvatamise suures ja vastutusrikkas töös on kohustatud nii koolile kui kodule abiks olema, on lastevanemate komiteed koolide juures. Haridusministeeriumi poolt kinnitatud «Kooli lastevanemate komitee põhimääruse» nõuetest nähtub, et lastevanemate komiteel on vaja koolile luua võimalikult soodsamad töötingimused, kusjuures õppe-kasvatustöö küsimustele tuleb osutada kõige tõsisemat tähelepanu. Seda arvestades olemegi Tallinna 17. Keskkooli lastevanemate komitee töös viimastel aastatel asetanud pearõhu õppe-kasvatustöö taseme tõstmisele.

Lastevanemate komitee on meie kooli juures alati aktiivselt tegutsenud, kuid varasematel aastatel oli see tegevus peamiselt majanduslikku laadi. 1954. aasta sügisel valitud komitee koosseis otsustas aga pearõhu kanda õppe-kasvatustöö parandamisele. Sellest peale on see sektor olnud lastevanemate komiteele üheks peamiseks tööväljaks.

Alustasime 1954. aastal oma tegevust kaunis ebakindlalt. Komitee presiidium oli koosseisult uus ja nii ei osanud me algul õieti midagi ette võtta kooli abistamiseks. Direktsiooni ettepanekul leidsime siiski aega kooli külastamiseks õppetöö ajal: viibisime vahetundidel sööklas, jalu-

* Vabariiklike pedagoogiliste loengute ettekanne märtsis 1956. a.

tusruumis ja kõrvalruumides ning olime ka õppetundides. Nii hakkas meil tekkima juba mõningane ettekujutus olukorrast, milles koolil tuleb töötada, samuti ka raskustest, mis häirivad ja pidurdavad tööd. Nähes neid raskusi hakkasime me mõtlema ka sellele, kuidas olukorda kergendada.

Kooli lähemas ümbruses esines õpilaste kogunemise ajal rohkesti korrarikumisi. Et lahkuvate õpilaste jälgimine valmistab õpetajatele raskusi, siis korraldasime asja nii, et iga päev tuli koolimaja juurde õpilaste kojuminekut kontrollima üks lapsevanem. Ta pidas korrarikkujad kinni, kutsus nad korrale. Kui tarvis, märkis ka nimesid üles ja teatas direktioonile. Õpilaste käitumine tänaval paranes selle tagajärjel märgatavalt.

Raskusi oli korra osas ka sööklas, samuti poeglastele määratud ruumides. Ka siin rakendasime vanemaid korrapidajatena. Kui kooli ümbruses ja sööklas pidasid korda emad, siis poeglastele määratud ruumidesse kutsusime isad. Meil oli 1954/55. õppeaastal koolis 32 klassikomplekti, kummaski vahetuses 16 klassi. Leppisime komitee liikmetega kokku, et iga klassi õpilaste vanemad võtavad korraküsimused kaheks nädalaks oma hooleks. Vastavalt graafikule leppisid komitee liikmed oma klassi lastevanematega kokku päevade suhtes, millal kellelgi oli võimalik välja tulla.

Need meie esimesed sammud ei suutnud küll tagada teadliku distsipliini kasvatamist õpilaskonnas, kuid olid siiski vajalikud, sest 1954. aastal oli meie koolis korra osas väga suuri puudusi. Korrapidajad õpilased ei seisnud sageli oma ülesande kõrgusel ja õpetajaskonnale oli korra loomisel toetust vaja. Vanemate rakendamine korrapidajatena tihendas tunduvalt nende kontakti kooliga. Nähes koolis **ettetulevaid korrarikumisi said vanemad aru, missugustele küsimustele on laste kasvatamisel vaja pöörata erilist tähelepanu ja hakkasid sellele vastavalt kodu kaudu lapsi mõjutama. Kodune selgitustöö aitas õpilaste ohjeldamatust märgatavalt pidurdada ja kasvas sel viisil juba teadlikku korraarmastust.** Opetajate ja lastevanemate ühiste pingutuste viljana hakkas koolielu suunduma normaalseisse rööbastesse. Käesoleval õppeaastal lahendab korraküsimusi juba peamiselt õpilaskollektiiv ise. Vahetevahel vääratused ju küll tekivad, kuid need jäävad üksikujuhtumiteks. Igapäevane elu kulgeb endiste aastatega võrreldes hoopis normaalsemat rada.

OPPE-KASVATUSTÖÖ KOMISJONI ESIMESED SAMMUD

Eespool nimetatud vahendi — vanemate korrapidamise — me rakendasime 1955. aasta algusest. Sellest ilmneb, et tervelt pool õppeaastat kulus uuel juhatusel olukorraga tutvumiseks, enne kui saime tõhusalt tööle asuda. Selle poolaasta jooksul katsusime korra tugevdamiseks rakendada üsna mitmesuguseid vahendeid. Üks neist oli korda rikkuva õpilase väljakutsumine koos vanemaga lastevanemate komitee presiidiumi ette.

Niisugust üritust polnud 17. Keskkooli lastevanemate komitee varem läbi viinud ja seepärast polnud meile endilegi algul selge, kuidas seda kõige otstarbekamalt korraldada. Kuid eesmärki me teadsime.

Kuidagi ei saanud leppida sellega, et näiteks kaheksandas klassis õpilane Jaan R. ja teised ja seitsmendas klassis õpilane L. ja teised järjekindlalt segasid korda tunnis, ignoreerisid korralekutsumisi, õppisid äärmiselt halvasti, suitsetasid koolimajas päris häbenematult ja koguni mõnitasid neid õpilasi, kes püüdsid korralikult käituda ning õppida. Oli vaja need poisid panna korda austama, juurida välja nendes tekkinud väärarusaamad ja äratada noortes püüdlused tõelise mehisuse, korraliku käitumise, töökuse ja õppimise poole. Tuli likvideerida kogu see halb mõju, mida väärade ellusuhtumisega noorukid klassikaaslastele avaldasid.

Kutsusime poisid komitee ette. Koos olid kogu presiidium ja direktor, õppeala juhataja, klassijuhatajad. Põisse oli välja kutsutud neli või viis ja nad olid tulnud, nagu nõutud, koos vanematega. Arutlusest võtsid osa ka mõned vanemad, kes ei olnud rahul olukorraga, mida need poisid tekitasid klassides.

Klassijuhataja esitas ülevaate sellest, kuidas õpilane käitub ja õpib. Õppeala juhataja ja direktor lisasid juurde omapoolsed tähelepanekud. Klassikaaslaste vanemad tõid esile oma mõtted ja arvamused. Seejärel esitasime igale õpilasele küsimusi. Arutlesime, mis on mehisus ja mis seda mitte pole. Meile näis, et saavutasime selle, mis vaja. Me ise polnud põrmugi vähem liigutatud kui poisid, kes piserad silmis, kinnitasid, et mõistavad, kui halvasti kõik on olnud ja andsid lubaduse, et nüüdsest peale kõik hakkab kulgema teisiti.

Kaks päeva pärast seda nägi aga üks presiidiumi liikmeist 8. klassi õpilast Jaan R-i hilja õhtul kino ees, kus poiss koos teise eakaaslasega tüüris noorsoole keelatud etendusele, suits ees ja kaunis jämedakoelised sõnad suus. Mõni päev hiljem kuulsime klassijuhatajalt, et ka koolis pole Jaan mitte mingil määral muutunud. Vastupidi, on hakanud isegi demonstriivsemalt välja astuma. Ka õpilase L-i juures oli paranemist vähe. Kuid ülejäänud, nagu meile öeldi, olid muutunud, püüdsid.

Külastasime õpilase R-i kodu.

Poiss elas õppimiseks ja töötamiseks väga lähedates tingimustes. Ema kurtis, et Jaani halvas käitumises on süüdi keegi teine läheduses asuv perekond, kus lapsed maast-madalast koos vanematega suitsetavad ja tarvitavad alkohoolseid jooke. Sageli pidavat need vanemad olenguid, kuhu kutsutakse ka Jaani. Selgus, et samast perekonnast oligi pärit noormees, kellega Jaan hilisõhtuti pidudel ja keelatud kinoetendustel käis. Nende asjaolude arutlemise juures kehtitas Jaan ise ükskõikseks õlgu: «Teie vaatevinklist jah, on ju õige, et koolieluga need asjad hästi kokku ei passi. Aga kui ringi vaatate, siis näete: pummeldamine ja suitsetamine on elus igal pool laialt levinud ja endastmõistetavad nähtused. Mis sellest siis nii halba on, kui üks või teine nooruk seda hakkab tegema veidi varem, kui sellega on esialgu harjutud?»

Emaga kõneles Jaan üsna üleolevalt, suhtudes temasse juba kui vähemarenenud inimesse, ehkki Jaanil endal alles kõigest-kõike oli ühe klassi võrra haridust rohkem kui emal. Lugada Jaan üldiselt armastas, kuid kooliskäimine huvitas teda vähe. Hoopis rohkem meeldis mõte minna tööle ja teenida raha, et kulutada seda tantsupidudel. Emal tantsupidude vastu, nagu paistis, midagi polnud. Ainult tööle ta poega ei tahtnud lasta, sest kartis töö Jaani jaoks olevat liiga karmi ja raske.

Püüdsime Jaani ja tema ema viia arusaamisele, et niisugusele alusele elu rajada siiski ei või. Jutuajamine kulges väga sõbralikult ja üksteist mõistvalt. Aga ometi õppis poiss ka edaspidi halvasti, trotsis õpetajaid, demonstreeris «elumehelikke» jooni. Jaan jäi selleks, kes ta oli. Võib-olla põhjustas seda ka asjaolu, et klassis leidus neid, kes Jaanis kui vanemas ja sihvakamas kaaslases nägid «eeskuju», kelle taoliseks püüdsid saada. Seda teades püüdis Jaan nüüd oma «autoriteeti» alles hoida.

Niisugused olid 1954/55. õppeaastal meelesolud kaheksandas klassis. Kerkis küsimus, mis saab neist noortest ja kogu klassist, kui niisuguste meelesolude kandjad astuvad üheksandasse, kümnendasse, üheteistkümnendasse klassi ja lõpuks — ellu.

Kaheksas klass, kus õppis Jaan, oli sel ajal koolis õppe- edukuselt ja distsipliinilt kõige halvem. Pärast aastavahe- tust moodustasime lastevanemate üldkoosoleku otsuse koha- selt kaks õppe-kasvatustöö komisjoni: ühe tegelemiseks 7.—11., teise 5.—7. klassi õpilastega (1.—4. klassi õpi- lastega me sel ajal veel ei tegelnud). Nüüd kutsusime õppe- kasvatustöö komisjoni ette kõik kaheksanda klassi korra- rikkujad, kes ühtlasi olid ka laisklemise ja logelemise mee- olude peamised kandjad. Arutasime Jaani ning teiste küsi- must lastevanemate juuresolekul. Püüdsime võimalikult ilmekalt selgeks teha, millist vääritut osa Jaan ja teised temataolised etendavad koolis ning ühiskonnas.

Mõistsime, et Jaani kujundamiseks ja mõjutamiseks on esmajoones vaja lõpetada tema liialt pikale veninud «laste- aiapäoli» ja suunata teda karmimasse ümbrusse, niisuguse kollektiivi hulka, kus on võimalik näha tõelist mehisust ja eeskujusid. Soovitasime Jaani suunata tootvale tööle ühes õpingute jätkamisega õhtukoolis. Õppenõukogu kinnitas selle otsuse. Teiste väljakutsutud õpilaste küsimused arutasime aga läbi pärast seda, kui otsus Jaani kohta oli langetatud. Vanemate ja õpilaste endi palvetele vastu tulles jätsime viimastele kuuajalise katseaja, mille järel, kui nad end ei paranda, nende küsimus pidi tulema lõplikule otsustamisele.

See operatsioon õigustas ennast. Nendest õpilastest polnud igatahes ühtegi enam vaja teistkordselt välja kut- suda. Ka Jaan R-i juures tahtsime saavutada otsustavat paranemist. Astusime samme, et teda võetaks vastu õhtu- kooli, astusime samme ka selleks, et ta saaks tööle tuge- vasse, teda positiivselt mõjutavasse töölikollektiivi, kuid ema rikkus asja. Püüdis nagu varemgi pojale luua «lasteai- elu». Läks isegi selleni, et asutuse juhatajana vormistas poja fiktiivselt tööle olematule kohale «oma abilisena» ja maksis talle «töö eest», nagu ütles, osa oma palgast Peasi tema meelest oli, et ligi kahe meetri pikkusel Jaanikesel ikkagi võimalikult kergem oleks. Arusaadav, et meie kas- vatuslikud taotlused sellise pimedemaarmastuse tagajärjel tuulde jooksid.

See oli meile kaotatud lahing, sest inimese rikkimine kut me ju peatada ei suutnud. Tundsiime ja tunnistasime seda ning kogemus Jaaniga kujunes meile väga tõhusaks õppe-tunniks.

Nägime, kui viltu võib minna laste kasvatamine mõnes perekonnas ja mõistsime, kui vajalik on teha aktiivset kasvatusalast selgitustööd lastevanemate hulgas. Meile tundus, et kui kooli lastevanemate komitee oleks juba varematal aastatel tundnud huvi Jaani ja teiste temataoliste noorukite saatuse kujundamise vastu, siis oleks saanud Jaani ja tema ema suunata ning mõjutada hoopis varem, sel ajal, kui halvad kallakud polnud veel välja kujunenud. Seda aga õigel ajal ei tehtud. Ja meie alustasime ka oskamatult, lootsime liiga kaugele arenenud riiknemisprotsessi peatada ainult vestlustega. Niisugust tõhusat vahendit, nagu pöördumine vanema töökoha poole, hakkasime kasutama alles hiljem. Kuid Jaani ema väära hoiaku muutmiseks oleks kõrgemal-seisva asutuse ühiskondlikud organisatsioonid võinud väga palju kaasa aidata ja on võimalik, et sel juhul ka Jaanist oleks aja jooksul saanud tubli noormees.

Niisuguseid ebaõnnestumisi esines õppe-kasvatustöö komisjoni tegevuses siiski vähe. Kordaminekuid oli hoopis rohkem. Nii näiteks oli koolile pikka aega olnud murelap-seks V klassi õpilane R., kes mitmes klassis kursust korra-tes oli saanud praegustest klassikaaslastest mitme aasta võrra vanemaks. Ta oli kaunis raskesti ohjeldatav ja meil tuli teda koos vanematega välja kutsuda kahel korral. Tuli käia vestlemas koduski. Kuid selle õpilasega tegeldes oli meil juba kogemusi rohkem. Kasutades Jaani jt. halvasti käituvate õpilastega töötamisel kogutud tähelepanekuid, tööme vanematele näiteid selle kohta, kuhu jõutakse välja juhul, kui vanemad ei ühine kooli poolt rakendatavate kasvatusabinõudega, ja samuti ka selle kohta, kuhu jõutakse siis, kui kodu ja kooli vahel valitseb kasvatuskõsimustes üksmeel. Sellest oli kasu. Ehkki selles kodus vanemad olid hoopis kitsama silmaringiga inimesed kui Jaani ema, ühine-sid nad kooli poolt kavandatud kasvatusvahenditega ja aitasid kaasa selleks, et poiss ülesseatud nõuetest kinni peaks. Kooli ja kodu ühiste jõupingutuste tagajärjel hakkas õpilase R. käitumine järk-järgult paranema. Järgmisel aastal oli ta VI klassis üsna tubli õpilane — vanemate ja õppe-jõudude, aga samuti ka meie õppe-kasvatustöö komisjoni liikmete ühiseks rõõmuks.

Niiviisi kutsusime 1954/55. õppeaasta teisel poolel õppekasvatustöö komisjoni ette rohkem kui 60 õpilast koos vanematega, kellega töötasime enam-vähem tulemusrikkalt. Peaaegu kõigil juhtudel andsid juba esimesed arutlused tulemusi, vahel isegi väga häid tulemusi. See näitab, et **tugev, teadlikest lastevanematest koosnev õppekasvatustöö komisjon võib koolile osutada küllaltki tõhusat abi.**

KOOSTÖÖ ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDEGA

Alustades tegevust püüdis meie õppekasvatustöö komisjon küsimuse lahendamiseiga toime tulla esialgu ainult kooli lastevanemate komitee ja õpetajate kollektiivi jõul. Ent juba Jaani ema juures ja hiljem ka mitmel teisel juhtumil selgus, et alati arutlustest ja kodu külastamisest üksi ei piisa. Vaja oli leida tõhusamaid mõjutusvahendeid. Aga missuguseid? Pöördusime nõu otsides rajooni ja linna haridusosakonna poole.

Meile soovitati raskematel juhtudel pöörduda vastava lapsevanema töökoha direktsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide poole. Meile juhatati kätte ka vastav üleliiduline määrus, mis, nagu selgus, on välja antud ja teatavaks tehtud juba 1952. aastal, kuid koolis selle ajani rakendamist veel polnud leidnud.

See näpunäide osutus väga tõhusaks. Pöördusime V klassi õpilase H., VII klassi õpilase L. ja mitme teise kasvatamise huvides kirjaliku avaldusega nende vanemate töökoha poole. See andis soovitud tulemuse. Vanemad, kes enne seda hoidusid kõrvale arutlustest õppekasvatustöö komisjoni ees, ilmusid kohale ja suhtusid asjasse täie tõsidusega. See muidugi tuli nende laste kasvatamisele kasuks.

Aga oli ka neid, kes komisjoni ees püüdsid tarvitada jämedat tooni. Näiteks V klassi õpilase K. isa, kes spordikohtunikuna kaunis palju puutus kokku noorte kasvatamise küsimustega, asus kooli süüdistama, pidas komisjoni ees maha terve loengu selle kohta, kuidas kool noori peaks kasvatama, kuid oma poja üleastumistest ja nende väljajuurimisest ei tahtnud üldse kuulda. Väga väljakutsuvalt esines ühel teisel koosolekul sama klassi lapsevanem S., kes enne komisjoni ette tulemist oli meelegi kindluse tõstmiseks teinud rohkem kui ühe «saja grammi». Üsna terava ja väljakutsuva hoiaku võttis ka XI klassi lapsevanem P. Rohkem niisuguseid ei olnud.

Nende vanemate esinemisest ilmnes, et nad ei mõtlegi lapse ohjeldamiseks midagi ette võtta. Ometi oli vaja, et nad seda tegema hakkaksid. Läksime isiklikult vanemate töökohtadesse. Kandsime õpilase kasvatamisel esinevad raskused ette töökoha direksiooni ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate juuresolekul ja siin vanemad käitusid juba hoopis mõistlikumalt. Nad lubasid hakata tõsisemalt tegelema oma lapse kasvatamisega ja pidasid sõna. See oli asutuste ja ühiskondlike organisatsioonide suur ja väga hinnatav abi. Niisama soodsalt mõjus ka see, kui mõned asutused saatsid oma esindajad kooli õppe-kasvatustöö komisjoni koosolekutele. Nii võttis näiteks Tallinna Kunstiteodete Kombinaadi direktor isiklikult osa kahe temale alluva töötaja laste käitumise ja õppimise küsimuste arutamisest.

Tuli ette ka juhtumeid, kus isegi töökoha poole pöördumine ei aidanud. Nii oli see möödunud õppeaastal V klassi õpilaste S. K., T. B. ja käesoleval õppeaastal V klassi õpilase T. P. vanematega. Õpilase T. P. vanemad õppe-kasvatustöö komisjoni ette üldse ei tulnud, kodu külastamisel aga ütlesid klassijuhatajale ja õppe-kasvatustöö komisjoni liikmetele jämedusi isegi õpilase juuresolekul. Kui pöördusime töökoha poole, siis ilmnes, et õpilase isa on töödistsipliini rikkumise eest ammu vallandatud, kuid uut töökohta vanemad koolile enam ei teatanud. Sellist olukorda kasutades hakkas poiss veel rohkem korda rikkuma. Rajooni haridusosakonna soovitusel andsime selle küsimuse lahendamiseks rajooni täitevkomitee administratiivkomisjonile. Vanemaid trahviti. Pärast seda nende hoiak muutus. Nähti, et kooli korda karistamatult siiski jalge alla tallata ei saa ja lapse kasvatamisega hakati tõsisemalt tegelema. See mõjus. Õpilane T. B., kelle vanemaid administratiivkomisjon kasvatuskohuste hooletusse jätmise eest möödunud aastal karistas, oli järgmisel aastal VI klassis päris tubli poiss — õppis ja käitus kõigiti korralikult.

Need kogemused näitavad, et **ühiskondlikud organisatsioonid võivad kooli pedagoogilisele kollektiivile ja lastevanemate komiteele tõhusat abi osutada raskesti kasvatatavate õpilaste küsimuste lahendamisel.** Töökoha poole pöördumisel on suhtumine ja kaasabi olnud alati väga vastutulelik ja me oleme arvamisel, et seda vahendit maksab meie koolide tööpraktikas kasutada tunduvalt julgemalt kui seni.

PEARÕHK KASVATUSKOGEVUSTE TUTVUSTAMISELE

Meie õppe-kasvatustöö komisjonide alalises koosseisus tegutses 1954/55. õppeaastal enam-vähem pidevalt 10—12 lastevanemat. Peale selle võtsid komisjoni tööst osa väljakutsutud õpilaste vanemad ja ka nende klassikaaslaste vanemad, kes olid huvitatud olukorra parandamisest. Sel viisil tekkis aja jooksul kaunis laialdane inimeste ring, kes, kokku puutunud kooli elus ilmnevate raskustega, hakkas nende tekkimise põhjuste üle mõtlema.

Selle momendi tähtsust on võimatu ülehinnata. **Õppe-kasvatustöö komisjoni tegevus andis vanemaile suurel hulgal konkreetset, elust enesest esile kerkinud materjali lahendamiseks ja viis kokku ka väärnähtuste tekkimise arvukate põhjustega. Selle kõige nägemine ning läbimõtlemine avaldas lastevanematele, eriti just õppe-kasvatustöö komisjoni liikmetele väga suurt kasvatustlikku mõju.**

Me puutusime arutluste käigus kokku perekondadega, kus kodune elu polnud korras, kus vanemate vahel esinesid vastuolud ja lapsed olid jäetud omapead. Puutusime kokku ka perekondadega, kus suurel lasteperel oli kõigest üksainus toitja, kellel ei jätkunud üldse aega lastega tegelemiseks. Puutusime kokku ka niisuguste perekondadega, kus vanemal leidis nii aega kui võimalusi, kuid nad ei osanud küllaldaselt hinnata lastega tegelemise tähtsust või lihtsalt ei osanud lapsi suunata. Kõigil neil juhtudel oli nähtus ühesugune: õpilane rikkus korda, õppis halvasti, aga selle põhjused olid erinevad ja ka samme asja parandamiseks tuli astuda erinevalt.

Kõige raskem oli laste kasvatamist parandada perekondades, kus koduses elus valitses laos. Raske on uuesti kokku viia abielupooli, kes teineteisest on eemaldunud. Raske on välja juurida ka joomist ja toorust, mis sellega kaasas käib. Väljakutsumine õppe-kasvatustöö komisjoni ette ja pöördumine töökoha poole aitasid neil juhtudel siiski nii palju, et «suure tule» sai kustutada. Vanemad muutusid lapse suhtes tähelepanelikumaks ja selle tagajärjel õpilase käitumine ning õppeedukus mõnel määral paranes. Kogu see paranemine toimus aga väga ebakindlal pinnal, kus esimene kodune «plahvatus» võis kõik jälle roopast välja lüüa. Seetõttu jäi neil juhtudel ainsaks kõige lootusrikkamaks teeks töötamine õpilasega ja õpilaskonnaga. Oli vaja koolis luua niivõrd

tugev töömeeleolu ja terve õhkkond, et kaasõpilased negatiivsete nähtuste ilmnemisel enam ei süttiks, vaid kujuneksid koguni nende nähtuste sumbutajaks.

Kõige hõlpsamini lahenesid küsimused nendel juhtudel, kus vanemad polnud osanud küllaldaselt lastega tegelda. Siin andis lastevanemate eneste vaheline kogemuste vahetus nii mõnigi kord päris üllatavalt soodsaid tagajärgi.

Võtame näiteks juhtumi, kus õppenõukogus tõsteti üles VIII klassi õpilase V. koolist eemaldamise nõue. See õpilane ei õppinud üldse, aga korda rikkus selle eest järjekindlalt. Mõni aasta tagasi oli tema vanem vend mingisuguste korrarikkumiste pärast juba koolist eemaldatud. Nüüd ähvardas sama saatus ka nooremat. Õpilase isa tunti samal ajal töökohas aruka ja tubli inimesena.

Tutvusime selle perekonnaga. Selgus, et ema, koduperenaine, ei orienteerunud kasvatusküsimustes mitte just kõige paremini, kuid isal jätkus selget silma ja ka tõsist murelikku isasüdant — seda enam, et ühe lapse kasvatus oli juba läinud «käest ära», nagu ta ise väljendas.

Milles seisid selle perekonna raskused? Varasematel aastatel selles, et isa sukeldus liialt töösse, ei osanud mõista, et kodu juures on ka isa järelvalvet vaja. Jättis küll kodustele korraldusi ja soovitusi, aga neid võeti ja täideti vahest hoopis emamoodi. Juhtus, et isa eest isegi varjati üleastumisi. Pärast vanema pojaga ilmnenu äpardust kaotas aga isa eneseusalduse. Ta hakkas nooremale lapsele osutama küll rohkem tähelepanu, kuid kasvatusvõtted jäid ühekülgsuks. Kontrollis õppimist, nõudis korralikku käitumist, manitses, hurjutas, noomis, võttis ära väljaskäimise load — aga kõik tagajärjeta. Näis, et ka see laps läheb «käest ära». Õpilane istus tundide viisi kodus, raamat ees, vahtis raamatusse ega lugenud ridagi. Tulles tundidest tõi «kahtesid» ja neile lisaks märkusi korrarikkumiste kohta.

Oli näha, et see õpilane elas just nagu mingisugust täiesti perspektiivitut elu, kus ei ole rõõmu ega kahjutunnet. Temalt aina nõuti, oldi vali, häbistati, aga sõpra ja edasiõhutajat tema ligiduses ei olnud ja isu õppimiseks ning paremini käitumiseks ka ei olnud vist tärganudki. Kuid just seda oli vaja äratada. Ja selleks oli vaja leida ning rakendada uusi mõjutusvahendeid, mis aitaksid õpilasel lahti saada senisest tardumusest.

Rääkisime sellest isale. Rääkisime, kuidas võiks katsetada uusi lapsele lähenemise viise. Isa mõistis meid. Ja et talle läbimõtlemiseks pakkuda rohkem materjali, palusime teda hakata osa võtma õppe-kasvatustöö komisjoni tegevusest. Ta tuli ja osutas meile mitmel korral väärtuslikku abi, aga samal ajal kogus tähelepanekuid, mis olid talle enesele suuresti kasuks oma lapse kasvatamisel.

Õpilane hakkas korralikult õppima, puudulikud hinded kadusid, käitumine muutus järjest korrektsemaks ja praegu ei kavatse enam keegi teda koolist eemaldada. See kogemus näitab, et ka individuaalse selgitustööga võib saada tulemusi, kui selgitustöö tegijal endal on varuks küllaldaselt tähelepanekuid kasvatustöö alalt. Küllastades Jaan R-i kodu oli meil niisuguseid tähelepanekuid alles väga napilt ja selle tagajärjel ka ettevõtte ebaõnnestus. Õpilase V. kodu külastamise ajaks oli aga kogemusi akumuleeritud tublisti. Seetõttu oskasime küsimusele paremini läheneda ja tagajärg tuli hoopis teine.

Need ja paljud teised tähelepanekud viisid järeldusele, et meil **tuleb rohkem rõhku panna vanematevahelisele kasvatuskogemuste vahetusele**, sest ilmnes, et paljudes kodudes on kasvatusvõtted väga piiratud. Kasutati manitsemist, tõrelemist, anti nahatäis. Mõnikord aga muutus kogu «kasvatustöö» ainult näägutamiseks, mis tegi õpilase hoolimatuks ja tuimaks. Tööhoogu ja meeleolu tõstvaid vahendeid ei osatud paljudes kodudes üldse rakendada. Vanemad ostsid poisile uisud sageli otse sel ajal, kui poiss koduste ülesannete tege-mata jätmise pärast iga päev pärast tunde kooli jäi ja töid talle jalgratta just siis, kui õpilaspäevikus peaaegu iga päev seisis märkus. Vanematel oli parajasti vaba raha ja nad ostsid. Aga sel korral, kus laps kogu südamest rõõmu tundes tõi koju oma esimese «viie», öeldi ainult: «Tubli, vaata, et sa jälle kahtesid tooma ei hakka,» ja mõnikord ei märgatud tal isegi pead silitada. Aga kuidas oleksid lapse silmad särama löönud, kui uisud oleks kapist välja toodud parajasti nüüd! Ka otsus, et tehtud edusamm on seda väärt, et lähemal pühapäeval üheskoos minna teatrisse, tsirkusesse, kontserdile või kinoetendusele, oleks tööhoogu tõsta aidanud.

Õppinud tundma vanemaid, kes oskavad oma lapse töömeeleolu ja õppimisindu tõsta, kutsusime neid õppe-kasvatustöö komisjoni koosolekutele ja ergutasime ka klassi lastevanemate koosolekutel oma kogemusi jagama. See läks

vahel päris hästi korda. II klassi lastevanemate koosolekul jutustas näiteks üks isa, kuidas ta oma poisile ühel niisugusel tähistamist väärival momendil hakkas valmistama mängu «Reis ümber maailma». Joonistasid kahekesi rõngaid, värvisid ja vestsid nuppe. Juurde sattusid klassikaaslased naabermaajast, ka need võtsid tööst osa ja see lihtne omatehtud mäng kujunes kõigi silmis tohtu tähtsaks sündmuseks. Mõeldagu ainult: terves linnas polnud seda mängu saada, aga Rannari isa ise tegi! Kui hakati seda mängu mängima, seati tingimuseks, et mängida saavad järgmisel nädalal ainult korralikud poisid, kellel päevikus nädala korralikkuse hinne tuleb «viis». Kõigil poistel tõusis korralikkuse hinne sel nädalal «viiele» ning poisid ise olid sellest saavutusest kõige rohkem vaimustatud.

Üks isa jutustas sellest, kuidas ta kodus hakkas valmistama tütrele nukutoa mööblit neil õhtutel, kus kõik õppesanded olid hoolikalt täidetud. Nüüd oli sellest juba hulk aega möödas ja nukumööbli ehitamine ammu lõpetatud, kuid laps istus iga päev niisama sundimatult ja hoolsalt raamatute taha, kui neil päevil, kus algas ja toimus mööbli valmistamine. Enne ta ei tahtnud aga kuidagi õppida. Soodsal silmapilgul oskuslikult rakendatud mõjutusvahend äratas lapse püüdlikkuse ja selle najal kujunes aja jooksul välja võime töötada ja õppida päris kindlameelselt ning kohusetundlikult.

Sellelaoliselt on meil oma kogemustest jutustama hakanud juba nii mõnedki lastevanemad ja see on murettegevate kasvatusküsimuste arutamised muutnud endisest hoopis soojemaks, südamlikumaks ja tõhusamaks. Need tähelepanekud näitavad, et lastevanemate poolt kasutatavaid kasvatusalaseid kogemusi maksab tõsiselt tundma õppida ja tutvustada. Kui lastevanemate eneste mõtted kord selles suunas juba liikuma hakkavad, siis võib see kooli õppe-kasvatustöö taseme tõusuks palju kaasa aidata.

ON VAJA TÖÖTADA ÕPILASTE GA

Seni vaadeldud vahendid olid õppe-kasvatustöö komisjoni poolt rakendatud selleks, et esmajärjekorras mõjutada, kasvatada, suunata ja abistada lapse vanemaid. Et selle juures otseselt tuli tegelda ka õpilaste kasvatamisega, on loomulik. Kuid peaeesmärgiks oli siiski vanemas kohusetunde äratamine ja temale kasvatuskogemuste edasiandmine — nii

hästi-halvasti, kui seda suutsime. Nende perekondade juures, kus vanemad leidsid aega ja tahtmist lastega tegelemiseks, kandis see töö vilja. Kuid peaaegu igas klassis leidis ikka teatud arv õpilasi, kes vanematelt kasvatavat tuge ei saanud ning kelle koolitee kulges ja jäigi kulgema omapäi. See asjaolu osutuski üheks peapõhjuseks, miks kordarikkuvaid õpilasi ikka ja jälle tekkis.

Rohkearvulised tähelepanekud, mis me kogusime õppekasvatustöö komisjoni tegevuse käigus, näitasid, et väga paljudel juhtudel kulges niisuguste järelevalveta õpilaste «käest-ära-minek» täiesti üht tüüpi rada. Poiss oli sageli isegi «väga hea peaga», nagu öeldakse, kuid koduse kontrolli puudumise tõttu jättis õppeülesanded juba esimesest koolipäevast alates täitmata. Selle tagajärjel jäi ta varsti klassikaaslastest niivõrd maha, et kaasatootamine muutus raskeks ja tööisu kadus. Kui klassijuhataja tõsist vaeva nähes kuidagi ta ka teise klassi välja viis, siis siin jäi ta ikkagi kurnust kordama. Jõudnud viiendasse-kuuendasse klassi, oli niisugune poiss kaaslastest mitu aastat vanem ja kerkis esile juba tõsise korrarikkujana, kes kiskus kaasa ka teisi — sageli isegi neid õpilasi, kellele kodus osutati kaunis hoolikat tähelepanu.

Õppekasvatustöö komisjoni ja ühiskondlike organisatsioonide abiga oli võimalik niisuguseid vanemaid koos lapsega sel määral mõjutada, et õpilane vähemalt kooli võis lõpetada. Juba seegi oli edusamm, kuid vaja oli kätte saada rohkem. Vaja oli jõuda niikaugemale, et vanemate järelevalveta õpilased üldse korrarikkujais ei muutuks.

Meile tundus, et seda küsimust saab lahendada ainult sel juhul, kui lastevanemate komitee õigel ajal, juba esimeses-teises klassis, välja selgitab perekonnad, kus lapsed on omapead, võtab need lapsed aegsasti kontrolli alla ning viib niisuguse perekonna mõjupiirkonda, kus hoolas õppimine ja korralik käitumine on täiesti endastmõistetavaks asjaks. Sel eesmärgil hakkasime moodustama õppekasvatustöö gruppe klasside juures. See töö on alles lühiajaline ja pole võtnud meil veel kaugeltki niisugust ulatust nagu vaja, kuid mõningad katsetused on tehtud ja ka tulemusi on näha.

Juba 1955/56. õppeaasta esimesel veerandil kaalus IIC klassi õppekasvatustöö grupp koos klassijuhatajaga õppetöö ja käitumise osas murettegevate õpilaste abistamise küsimust. Lepiti kokku, missuguste perekondadega üks või teine lapsevanem ühendusse astub. Neil juhtudel, kus klassi õppe-

kasvatustöö grupi liikmetel õnnestus vanematega hea kontakt luua, sobisid laste vastastikused külaskäigud kohe hästi, ja see, et paremini edasi jõudvate õpilaste vanemad hakkasid oma lapse mahajäävat sõpra kontrollima ning abistama, kujunes samuti loomulikuks. Nii mõnigi õpilane, kelles oli hakatud nägema juba kursusekordaja kandidaati, sai selle tagajärjel kätte tööhoo ning «kahtede» asemele hakkasid tulema algul «kolmed», varsti «neljad». Kui aga poisil kord «järg käes» oli, hakkas ta iseseisvaltki töötama üsna vapralt. Need kogemused on muidugi alles esialgsed, kuid nad õigustavad sellise töömeetodi kasutamist algklassides. Puudulike hinnete saajate ja kursust kordama jääjate arv selle mõjul igatahes väheneb, ka on kord ning töömeeleolu tundides parem.

Edukalt on kasutatud veel mitmeid teisigi teid õpilastega töötamiseks. IIIa klassi lastevanemate õppe-kasvatustöö grupp kogus näiteks kokku klassi kõige raskemini kasvatavad õpilased ja hakkas nendega harjutama näidendit. Üritus meeldis poistele. Komisjoni liikmed nägid küll palju vaeva, kuid näidend õpiti selgeks, kanti menukalt ette ja selle töö käigus poistes midagi muutus. Nad hakkasid käituma ja õppima hoopis tublimalt.

Häid tagajärgi andis ka eeskujulikumate klasside premeerimine ekskursiooni-toetusega. Selle sammu rakendamist kaaluti hoolikalt õppenõukogus ja lastevanemate komitees. Otsustati lastevanemate komitee tegevusega hangitud summadest eraldada 30% eeskujulikumatele klassidele suvise ekskursiooni toetuseks. Poole sellest saab parim klass, teine pool jagatakse kahe järgmise vahel. Kõik klassid võistlevad kolmes grupis: I—IV; V—VII ja VIII—XI. Niisugused klassid, kus kord ja töömeeleolu on halb, jäävad õigusest ekskursioonile aga hoopis ilma.

Selle vahendi rakendamisega viisime ka lastevanemate komitee kultuuritöö komisjoni tegevuse täies ulatuses õppekasvatuslike eesmärkide teenistusse. Klassid võistlevad südilt oma ekskursiooni-õiguse eest ja praeguste tähelepanekute kohaselt ei ole see vahend korra ja töömeeleolu tõstmisel andnud vähem tulemusi kui õppe-kasvatustöö komisjoni tegevus möödunud aastal. Õpilaskonnas on tärnanud edasiviivad meeolud üsna laial rindel. Kui varasematel aastatel korrarikkujad mõnes klassis said hakata isegi «kangelast» mängima, siis nüüd on õpilaskonna valdav osa südilt häälestunud nende vastu.

Peame oma komitee töös seda rindelõiku — tööd õpilas-konnaga — väga oluliseks. Oleme seniajani õpilasorganisatsioonidele ja ringidele saanud anda alles üsna vähe tuge, kuid kavatseme edaspidi leida selleks hoopis rohkem teid ja vahendeid. **Tahame õpilasringide ja noorteorganisatsioonide tegevuse tõsta niisugusele tasemele, et õpilasjõud hakkavad ise omal initsiatiivil aktiivselt tegelema klassi- ja koolikaaslaste suunamise ning kasvatamise küsimustega.**

Peame seda komitee edaspidises tegevuses üheks kõige tähtsamaks eesmärgiks. Me ei saavuta seda muidugi ühe ega kahe aastaga, kuid see tuleb saavutada ja me oleme teel selle poole.

KOOSTÖÖ KOOLI PEDAGOOGILISE KOLLEKTIIVIGA

On selge, et kogu eespool vaadeldud töö, mida lastevanemate komitee on teinud õppe-kasvatusalase olukorra parandamiseks ja tõstmiseks meie koolis, ei saa olla mõeldav ilma tiheda koostööta kooli pedagoogilise kollektiivi ja lastevanemate komitee vahel. Õpetajaskond on ju see, kes koolis õpilaste igapäevasel kasvatamisel ja mõjutamisel teeb põhilise töö. Lastevanemate komitee saab selle juures etendada vaid abistaja osa ja sedagi tingimusel, kui direksioon ja klassijuhatajad komitee presiidiumi, õppe-kasvatustöö komisjoni ja klassi lastevanemate hulgast valitud komitee liikmeid selleks tööle rakendavad.

Meie kooli pedagoogiline kollektiiv on lastevanemate komiteele lahendamiseks andnud üsna mitmekülgseid ülesandeid, on aga ka nende lahendamise juures ise alati olnud kaasalõojaks ning lastevanemate jõudude suunajaks. Igast õppe-kasvatustöö komisjoni koosolekust on alati osa võtnud õppeala juhataja või direktor, vahel ka mõlemad, klassijuhataja ning mõnikord ka aineõpetajad. See on võimaldanud komisjoni tööd korraldada nõuetekohasel pedagoogilisel tasemel ja muutnud arutlused heaks kasvatuskogemuste kooliks lastevanematele, kes sellest tööst osa võtavad.

Suurt tähelepanu on pedagoogiline kollektiiv osutanud ka komitee tööks vajaliku lastevanemate koosseisu leidmisele. Praegu on meie kooli lastevanemad enam-vähem juba harjunud selle mõttega, et lastega tuleb tegelda ja leidub neidki, kes kooli abistamiseks osutavad tähelepanu ka oma laste koolikaaslastele. Alles mõni aasta tagasi olid need mõtted nii mõnelegi lapsevanemale hoopis võõrad. Murrang lastevanemate arusaamises tekkis meil just seetõttu, et õpe-

tajaskond pühendas õppe-kasvatustöö komisjonis ja klassi lastevanemate koosolekul küllalt palju tähelepanu selgitustööle, kui palju kuulub õpetajal kallist õppetööaega korraldajate korralekutsumiseks, kuidas niisugused korralekutsumised iga kord segavad õppeaine läbivõtmist, kui palju aega kuulub sageli selleks, et mahajäävaid õpilasi panna mõningalgi määral tunnis kaasa töötama ja kui tagasikiskuvalt mõjuvad taolised mahajääjad ja korrarikkujad üldisele töömeeleolule ning distsipliinile klassis.

Kõike seda selgitati vanematele konkreetsete näidete kaudu. **Kui lapsevanem hakkas taipama, et distsipliini ja õppetööd segavad õpilased kiskusid alla ka tema enda lapse teadmiste taset ja korratunnet, siis tuldi koolile meelsasti abiks.** Nii ongi meil komitee ja presiidiumi koosseisus üsna rohkesti isasid, kelle kohta tavaliselt kurdetakse, et nad kooli jaoks ei leidvat aega.

Täiesti endastmõistetavaks kujunes meie koolis see, et lastevanemate komitee esimees või tema asendaja võtab osa kõigist pedagoogilise nõukogu koosolekutest. See on põhimääruses nii ette nähtud ja mitte asjatult. Pedagoogiline nõukogu on kohaks, kus arutatakse kõiki tähtsamaid küsimusi, mis puudutavad kooli õppe-kasvatustöö elu ja tegevust, ja lastevanemate organisatsioon peab kooli olukorraga täiesti kursis olema. Pedagoogilises nõukogus puutub lastevanemate esindus vahetult kokku kogu õpetajaskonnaga ja saab sellele edasi anda lastevanemate ettepanekuid ning soove, niisama kasutavad ka õpetajad võimalust siin oma soovitusi, nõudmisi ja pretensioone lastevanemaile edasi anda. Pedagoogilisel nõukogul oleme saanud kuulda ka ühest või teisest murettegevast õpilasest, kelle vanematega on vaja tegelda. Enamasti informeerivad aga klassijuhatajad meid niisugustest õpilastest juba enne seda. Kasutame õigeaegset informatsiooni selleks, et õpilasega ja tema vanematega töötada. See töö annab enamikul juhtudel tagajärgi ja pedagoogilisel kollektiivil ei tarvitse siis minna äärmiste abinõude rakendamiseni. Nii kujuneski, et meie kooli pedagoogiline kollektiiv hakkas lastevanemate komitees nägema jõudu, kes püüab õpetajaskonnale tema raskes ja vastutusrikkas töös kogu hingega abiks olla. Komitee omalt poolt on katsunud teha kõik selleks, et seda usaldust õigustada.

* * *

*

Eespool toodud tähelepanekud Tallinna 17. Keskkooli lastevanemate komitee õppe-kasvatusalasest tegevusest paaril viimasel aastal näitavad, et lastevanemate komitee võib koolile osutada tõhusat abi, kui kooli pedagoogiline kollektiiv oskab lastevanemate komiteesse koondatud jõudusid otstarbekalt tööle rakendada. Komitee poolt kasutatud vahendid ja viisid on olnud väga mitmesugused ja igaüks neist on andnud tulemusi omal kohal. On püütud leida võimalikult rohkem viise ja vahendeid õpilase ning tema vanema mõjutamiseks; lastevanemaid aga on püütud selleks tööle rakendada vastavalt nende kalduvustele ja isikupärale. Viimane asjaolu on võimaldanud lastevanemaid kasvatustöösse kaasa tõmmata üsna rohkel arvul ja taganud ka küllaltki märkimisväärseid kordaminekuid.

Esitame siinkohal mõningad võrdlevad andmed. Kui meil 1954/55. õppeaastal teise õppeveerandi lõpul pedagoogilise nõukogu otsusega halva ülalpidamise eest oli käitumist alandatud või märkusi tunnistusele kantud kokku 51 õpilasel, siis 1955/56. õppeaasta teise õppeveerandi lõpul oli alandatud käitumist ja märkusi tunnistusele kantud 34 õpilasel, seega tervelt $\frac{1}{3}$ võrra vähem. Need andmed näitavad, et kord on koolis paranenud. Koos sellega on tõusnud ka õppeedukus. Kuid meie lastevanemate komiteel ja pedagoogilisel kollektiivil tuleb korra ja eriti õppeedukuse osas teha veel palju tõsisid tööd selleks, et meie koolist ellu astuvad noored kujuneksid tublideks elu ülesehitajateks igal kutsealal ja tööpostil, kuhu nad asuvad.

Tallinnas, märtsis 1956. a.

JÄRELSONAKS

Juulis 1959. a.

Eespool esitatud tähelepanekute ja mõtete kirjapanemisest ning ettekandmisest on möödunud rohkem kui kolm aastat. Tallinna 17. Keskkool on vahepeal jätkuvalt rühkinud tõusurada. Tööhoog ning korraarmastus on koolis iga aastaga suurenenud ja õppetöö tase tõusnud. Õpilaspere poolt 1958. aastal tehtud kodurajooni ulatusliku haljastustöö ja koolihoone uueks õppeaastaks ettevalmistamise eest sai kool 1958. a. sügisel rändpunalipu. 1959. aasta kevadel saatis 17. Keskkool ellu juba esimese lennu polütehnilise ettevalmistusega 11. klassi lõpetajaid, kes õppetöö kõrval olid kolm aastat käinud tehases tööd õppimas ja koos küpsustunnistusega said kätte ka 3.—4. kategooria treiali kutsetunnistuse.

100 Kooli pioneeride organisatsioon on samal ajal kasvanud suurearvuliseks ning töötab hoogsalt. Kommunistlike noorte pere on suurenenud viiekordseks. Vanemate klasside pioneerid ja kommunistlikud noored töötavad innukalt nooremate õpilaste rühmade juhtidena ning, olles mõjutajaiks kaasõpilastele, kasvatavad nad selle töö kaudu samaaegselt ka iseennast. Nii viisi tehakse töö, mis mõni aasta tagasi toimus lastevanemate komitee õppe-kasvatustöö komisjoni kaudu, praegu suurelt osalt noorsooorganisatsioonide endi jõuga.

Lastevanemate komitee õppe-kasvatustöö komisjonist on vahepeal välja kasvanud kooli pioneeri- ja komsomolisõprade nõukogu. Pääegu iga klassi pioneeri- ja oktoobrilaste rühmal on juba oma pioneerisõbrast vanem — poistele nende isade, tütarlastele emade hulgast. Selle tõttu on noori suunavate ja mõjutavate vanemate kontakt õpilastega praegu arvatult soojem ja tihedam kui mõni aasta tagasi, ka tulemused on tõhusamad.

Pioneerisõbrad-rühmavanemad on rühmajuhile — kommunistlikule noorele — lähimaks kaaslaseks ja nõuandjaks rühma tegevuse sisukaks muutmisel. Pioneeridele ja oktoobrilastele on rühmavanem seetõttu kujunenud oodatud «tädik» või «onuks». Poiste ja tüdrukute silmad löövad särama, kui rühmavanem neile kustahes — kas kooliruumides või tänaval — vastu tuleb, ja kohe ollakse kobaras tema ümber. Niisuguses olukorras on lastevanemast rühmavanemal õpilasi mõjutada muidugi kerge. Ka koduga ja õpetajaskonnaga on kontakt tihedam kui enne.

Käsiloleva koolielu ümberkorraldamisega seoses oleme püüdnud leida ja kasutada iga võimalust, mis õpilaspere jõude aitab soovitud suunas liikvele viia. Kooliruumide remont, korrashoid, ümberehituste tegemine ja uute hoonete püstitamine — kui seda kõike innu ja armastusega tehakse — süvendab tunduvalt õpilaste kiindumust oma koolisse ja aitab neist kujundada aktiivseid teoinimesi. Seda arvestades moodustas meie lastevanemate komitee ehituskomisjoni, mille liikmed, õpilaste isad-insenerid ja arhitektid, kulutasid ühiskondliku töö korras 1958. aastal palju jõudu ja energiat selleks, et meie kooli jaoks ehitamisele määratud, kuid paraku ajast ja arust jäänud tüüpprojekti asemele koostada uus, samade maksumusnäitajatega, kuid märksa ajakohasem projekt.

Erutuse ja ootusega elas kogu kooli õpilaspere kaasa sellele tööle. Nüüd hakatakse peatselt paigaldama uue ehituse alusmüüre ja laduma seinu. Kerkib esimene siseujulaga koolimaja Nõukogude Liidus. Klassides on kummiparkett-põrandad. Ventilatsioon toimub sissepuhutava soojendatud õhuga. Hoones on viiekümne meetrilise distantsiga sise-laskerada ja palju muud, mille saamist hoone projekti kavandamise ajal paljud ei julgenud hästi võimalikukski pidada. Kuid kõik see osutus vajalikuks, otstarbekohaseks ja heaks ning sai teoks.

See kogemus näitas lastevanematele, õpetajatele ja õpilastele kujukalt, et ehkki elus midagi kergesti ei saavutata, võib visa ning asjaliku tööga meie riigis iga hea ning aruka ettevõtte rahva hüvanguks ellu viia. Meie ettepanekute alusel väljatöötatud projekti järgi hakkab õppiv nõukogude noorus edaspidi saama senisest tunduvalt paremaid koolihooneid, kusjuures esimene niisugune rajatakse meile. Nüüd kibelevad kõigil — õpilastel, õpetajatel ja lastevanematel — käed ehitustöö järele. Selles olukorras ei jää koolipoisil koeruste plaanitamiseks endastmõista enam kuigi palju mahti. Kõik ta mõtted on hoopis suurema ja erutama ürituse küljes kinni.

Niiviisi samm-sammult oleme kooli ühiskondlikud jõud õppe-kasvatustöö taseme tõstmise eesmärgil viinud järjest laialdasemalt liikvele. Iga muutus olukorras on tinginud uusi lähenemisviise ja lahendusteid, sest tallatud radade kordav käimine oleks jätnud meid paigale tammuma ning lühendanud edasiminekut.

Meie arvates on lastevanemate komitee ja õpetajakonna kõige tähtsamaks ülesandeks avada noortele haaravad perspektiivid, äratada edasirühkivust ja aidata luua tingimusi, kus noortel on võimalus kogeda, et meie ühiskonnakorra tingimustes viib sihikindel, hoolas, täpne ja visa töö alati kordaminekule. Kodumaa vajab moraalselt ja füüsiliselt terveid, tugevaid, teovõimsaid inimesi. Iga noor võib niisuguseks saada. Kool peab teda selleks ette valmistama ja andma usu sellesse, et ta nimelt niisuguseks kujuneb.

Edasitunglev, aktiivne ellusuhtumine on kõige suuremaks ja paremaks kaasavaraks, mis kool noortele elu jaoks saab kaasa anda. Senises töös oleme just sellest tõest lähitules saavutanud oma kõige paremad kordaminekud.

TÖÖST LASTEVANEMATEGA VILJANDI RAJONIS

KALEV RAAVE

EKP Viljandi Rajoonikomitee sekretär

Kaasaegsetes tingimustes, millal kommunism on meie maal muutunud igapäevase praktika küsimuseks, omandab kasvatustöö üha suurema tähtsuse. Suunates rahva tööalased pingutused ja loova energia kommunistliku ühiskonna materiaalse tehnilise baasi loomisele, hoolitseb kommunistlik partei väsimatult selle eest, et inimeste teadvus ei jääks maha nende ühiskondlikust olemisest.

Käesoleva seitseaastaku üheks peamiseks ülesandeks. nagu rõhutas oma ettekandes sm. Hruštšov NLKP XXI kongressil, on ideelis-kasvatusliku töö tugevdamine, töötajate ja ennekõike kasvava põlvkonna kommunistliku teadlikkuse tõstmine. Uus koolireform loob selleks suurepärased võimalused, et kasvatada meie noortest igakülgset arenenud ja kõrge kultuuriga, sügavalt õigete töökspidamisega, vajalike oskuste ja kommunistliku töösse suhtumisega, nõukogude patriotismist ja internatsionalismist kantud kodanikke.

Neid suuri ülesandeid täidame edukalt siis, kui õppe- ja kasvatustöö küsimustega ei tegelda ühekülgset ja pinnapealselt, vaid kui kooli kõrval lülituvad kasvatusprotsessi pidevalt ja aktiivselt kõik ühiskondlikud organisatsioonid ja — mis peaasi — kodud, perekonnad, lastevanemad. Ei või hetkekski unustada, et kodu on koht, kust laps saab eluks esimesed juhendid, et ema ja isa on need, kelle eeskuju järgi laps kõigepealt joondub.

Sellepärast on arusaadav, et kommunistliku sugupõlve õpetamisel ja kasvatamisel tuleb kooli osa ja tähtsuse kõrval igati suurendada kodu osa; tuleb teha kõik, mis võimalik, kooli ja kodu vaheliste sidemete tugevdamiseks. Mida tugevamad on need sidemed, seda hõlpsam on ühiselt jõuda eesmärgile — anda lapsele kaasa parim võitluseks ja tööks.

Kool ja elu, kool ja kodu — nende vahelised tihedad sidemed tagavad noortele sügavama hariduse andmise ja noorte parema kasvatamise, tagavad suurejooneliste ülesehitustöö plaanide teostamise kommunismi hoogsa ehitamise perioodil NSV Liidus.

Viljandi rajooni üldhariduslikes koolides õpib 6536 õpilast umbes 4000 perekonnast. See tähendab, et 45 kooli kõrval on meil mitu tuhat kodu, kus samuti nagu kooliski tegeldakse laste õpetamise ja kasvatamise probleemidega. Kas see pole suur jõud: 466 õpetaja kõrval seisab tuhandetesse ulatuv lastevanemate pere!

See arv aga ütleb iseenesest siiski veel vähe. Küsimus seisab selles, kuidas seda suurt jõudu kasutatakse ja kuivõrd selle jõu üksikud lülid on oma ülesannete kõrgusel. Üks asi on nõuda, hoopis teine asi nõudmisi täita. Kas kõik kodud suudavad täita nendele kasvatustöös esitatavaid nõudeid? Heast tahtest teinekord üksi ei piisa, kui pole teadmisi ja kogemusi, kui pole head nõuandjat ja abistajat. Juhtub sedagi, et kõigepealt on vaja kasvatajat ennast kasvatada ning pahatihti tuleb olla valvel selle eest, et õigel ajal julgustataks ja toetataks neid, kellele mõni ebaõnnestumine ähvardab röövida kas tahte või enesekindluse.

Pole kahtlust, iga isa ja ema tahaks näha, et tema pojast või tütredest kasvaks tubli ja aus inimene. Kuid nii mõnigi isa ja ema ei mõista, et just tema ise peab selleks tegema kõige rohkem. Minnes kergema vastupanu teed püütakse mõnes perekonnas kasvatustöö raskuspunkt igal võimalikul juhul kanda väljaspoole kodu ja kui pojake või tütreke halvasti käitub või nõrgalt edasi jõuab, siis on selles süüdi kool, õpetajad, kaasõpilased, komsomol ja teab veel kes, mitte mingil juhul aga kodu ja õpilane ise. Kahjuks esineb meie ühiskonnas nii eespool nimetatuid kui ka selliseid lapsevanemaid, kes lapsi ülearu hellitavad, kes püüavad kasvatada nendest nn. «puhta ameti» pidajaid või kodusistujaid; vanemaid, kes kõike muud näevad, kuid mitte oma lapse väära käitumist ja tema õigelt teelt kõrvalekaldumist. On halvematki: amoraalsust üksikute perekonnaliikmete juures, inetuid tülisid kodes, on rongaisasid ja rongaeasid.

Kõige selle vastu, mis on halb ja inetu, kõigi kodanlike igandite ja eelarvamuste vastu, väärseisukohtade ja käegalöömistega vastu oleme kohustatud võitlema. Samal ajal aga on meie ülesandeks üldistada häid kogemusi, toe-

tada ja levitada positiivset. Taotledeks parandada noorte õpetamist ja kasvatamist, tugevdada kooli ja kodu vahelisi sidemeid, ei tule piirduda üldiste nõudmistega, vaid on tarvis astuda tegelikke samme sel alal.

Meie kodurajoonis on töö lastevanematega rajatud küllalt kindlale alusele. See on meil korraldatud põhimõttel, mida eelnevalt rõhutasin — õpetame, abistame ja nõuame!

Tööd lastevanematega võiks kogemusi arvestades jagada kahte ossa. Esiteks see töö, mida lastevanematega tehakse iga kooli juures, ja teiseks — töö lastevanematega ülerajoonilises ulatuses ehk, nagu mõned armastavad öelda, rajooni mastaabis. On väga oluline, et lastevanematega tehtaval tööil oleks lisaks sellele juhtimisele ja organiseerimisele, mis toimub ühe kooli piirides, keskne, üle-rajooniline koordineerimine ja juhtimine. Miks? Aga sellepärast, et töö lastevanematega on niivõrd tähtis, et see ei või jääda ilma keskse ja kvalifitseeritud juhtimiseta. Pealegi on vaja laialdaselt üldistada selle töö alaseid kasulikke kogemusi ja otsustada küsimusi, mis algülides kohapeal ehk käiksid mõnel põhjusel üle jõu. On vaja õpetada-juhendada omakorda neid, kes kohtadel seda tööd organiseerivad ja juhivad jne.

Viljandi rajoonis võtavad tööst lastevanematega aktiivselt osa EKP Viljandi Rajoonikomitee ja ELKNÜ Viljandi Rajoonikomitee, rajooni täitevkomitee haridusosakond, Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Rajoonikomitee ja pedagoogiline kabinet. Need viiekesi koordineerivad ja suunavad lastevanematega tehtavat tööd rajooni ulatuses. Endastmõistetavalt on selles kõige suurem osa täita haridusosakonnal (juhataja sm. Mets) ja pedagoogilisel kabinetil (juhataja sm. Niinemäe). Peab märkima eriti pedagoogilise kabineti ja tema juhataja sm. Niinemäe energilist tegevust lastevanematega tehtavas töös. Palju häid mõtteid ja algatusi on saanud alguse just pedagoogilisest kabinetist.

Rajoonikeskuse töö lastevanematega on kahesugune: otsene ja kaudne. Otsese töö all mõistame lastevanemate vahetut abistamist, kaudse töö all koolide ja õpetajate abistamist töös lastevanematega. Eesmärk on üks: kodu osa suurendamine kasvatustöö komplitseeritud protsessis, kooli ja kodu ühine võitlus kasvatusküsimuste eduka ja õige lahendamise eest.

Peatugem esmajärjekorras õpetajate abistamisel ja suunamisel lastevanematega tehtavas töös.

Kõigepealt püüdsime hoolikalt läbi mõelda ja otsustada, kuidas alustada, mida on vaja teha, missugust abi osutada. Pedagoogilise kabineti juhataja sm. Niinemäe võttis siinjuures appi iseenda kahepoolsed kogemused — kogemused pedagoogina ja lapsevanemana pluss konsulteerimised Vabariiklikus Õpetajate Täiendusinstituudis. Kuulasime koolide direktorite ja õpetajate soove ning ettepanekuid. Hakkasime korraldama mitmesuguseid seminare: klassijuhatajate seminare, koolide direktorite seminare, ühiseid seminare klassijuhatajatele ja direktoritele. Esimene niisugune seminar toimus ligi neli aastat tagasi 1955. a. aprillis. Sellest võtsid osa klassijuhatajad. Arutelu toimus kahel teemal: õppe- ja kasvatustöö taseme tõstmisest ja lastevanemate pedagoogiliste teadmiste täiendamisest. Seminari tööd valisime juhendama suurte kogemustega pedagoogi sm. Vilja C. R. Jakobsoni nimelisest Viljandi I Keskkoolist. Klassijuhatajad kogesid veel kord, et nende ees on täie teravusega püstitatud järgmised nõuded: juhtida klassikollektiivi ja iga üksikut liiget selles kollektiivis õigel teel edasi, tunda täit vastutust igast noorest nõukogude ühiskonna tubli ja tööka liikme kasvatamisel. Seminari töö olnuks poolik, kui õpetajad poleks ühiselt meelde tuletanud ning läbi arutanud seniseid ja osaliselt kavandanud uusi abinõusid kasvatustöö tõhustamiseks. Mis aga peamine — seminari tööd läbis punase joonena seisukoht: minu kui klassijuhataja püha kohus on end segada klassikollektiivi iga liikme kasvatusküsimustesse mitte ainult klassis, vaid igal pool ja alati, nii klassivälises töös, kodus, ühistel kinoskäimistel, matkadel, tänaval ja mujal. See pole õige õpetaja, kes peab kasvatuse nõudeid üksnes siis silmas, kui ta, vihikupakk ja päevaraamat käes, siseneb klassi. Kasvatustöö tulemusrikkus oleneb suurel määral pidevusest ja halb on see kasvataja, kes seda ei arvesta, kes õhtupoolikutel ja pühapäevadel, tänaval ja võib-olla mujal väljaspool kooli arvab enese seisvat ka väljaspool kasvatustöö probleemide ringi. Õpetaja-kasvataja tuleb olla alati, tuleb olla igal pool ja seejuures mitte ainult sõnadega, vaid tingimata ka isikliku eeskujuga.

Analoogilisi seminare toimus mitu. Ettekannetega esinesid pedagoogilise kabineti juhataja, koolide direktorid ja õpetajad. Seminaridel arutatust tehti õigeid järeldusi. Küm-

ned ja kümned klassijuhatajad jätkasid uue innuga ja kahtlemata ka uute teadmistega tööd nii laste kui ka lastevanemate kasvatamisel. Et klassijuhatajaid veelgi enam abistada, organiseeriti õige pea seminar, kuhu kutsuti esinema Tartu Riikliku Ülikooli pedagoogika kateedri juhataja sm. Elango teemal «Tööst lastevanematega». See ettekanne andis eriti noorematele õpetajatele nii mõndagi kasulikku, esmajoones pedagoogika teooria osas. Möödunud aastal õppisid klassijuhatajad üht või teist kasvatusraskust kergemini võitma F. Kuhlbarši nimelise Viljandi I 7-klassilise Kooli õpetaja sm. Oru kogemuste põhjal, kes esines põhjaliku ettekandega õpilase isiksuse tundmaõppimisest kodude külastamise kaudu. Sm. Org oli aastate jooksul teinud huvitavaid tähelepanekuid väärkasvatuse mitmesugustest vormidest. Neid ta paljastas hea leidlikkuse ja pedagoogilise põhjalikkusega. Püstitanud küsimuse, miks mõned lapsed käituvad halvasti, näitas ettekandja, et see on alati konkreetsetest põhjustest. On see siis üleliigne hellitamine, soov iga hinna eest näha oma last jõudmas nn. «haljale oksale», ise kõik lapse eest äratemine, süsteemikindla kasvatuse puudumine vanematel, süsteemikindla kasvatuse puudumine lapsel, vastuolude valitsemine vanemate vahel vms. Kuna sm. Org kõneles küsimustest elust võetud näidete varal, oma töö ja vaeva varal, kuidas ta aitas Antsu ja Enet, Ivarit ja Jaani nende vanematel kasvatada, siis andis see omalt poolt ettekandele kaalu juurde.

Õpetajad töötasid seminaridel ühiselt välja abinõude kompleksi, kuidas rohkem lastevanemaid kaasa tõmmata, kuidas senisest paremini lastevanemate ja kodude kaudu lahendada õpilastele individuaalse lähenemise küllalt keerukat ülesannet. Koolides töötasid aastate kaupa lastevanemate lektoriumid, kuid nendest osavõtt oli tihti liigagi tagasihoidlik. Seminaridel leiti, et lastevanemad hakkavad lektoriumide töö vastu elavamalt huvi ilmutama siis, kui viimastel esitatavad ettekanded ja arutatavad küsimused aitavad lahendada iga üksiku kooli erinevaid vajadusi, kui ettekanded on põhiliselt üles ehitatud oma kooli positiivsete näidete varal, nii et nende kuulamine ei solvaks neid lastevanemaid, kellel on laste kasvatamisel raskusi, kuid siiski veenvalt näitaks, missugused tagajärjed on väärkasvatusel. Seminaridel nõuti, et kui klassijuhatajad külastavad laste kodusid, siis jõutagu selgusele iga lapse kasvatamisel märgatavate edusammude ja raskuste põhjustest ning peetagu nende üle nõu vanematega.

Peeti väga vajalikuks külastada kõigi laste kodusid, ka neid, kus kõik on korras. Viimaseid eriti sihiga õppida tundma neid kasvatustöö tegureid, millest on tingitud lapse hea käitumine, korralikkus, hoolsus jne.

Ühiselt väljatöötatud abinõusid viiakse koolides ellu. Lastevanemate lektoriumide plaanid koostatakse praegu läbikaalutult ja kogu aasta peale ette. Lektoriumidesse kut-
sutakse esinema rajooni juhtivaid töötajaid. Allakirjutanu esines näiteks Kõpu 7-klassilise Kooli lastevanematele teemal «Kodu ja perekonna osa laste kasvatamisel». C. R. Jakobsoni nimelises Viljandi I Keskkoolis esines uuest koolireformist ja lastevanemate osa suurendamisest kasvatustöös rajooni täitevkomitee haridusosakonna juhataja sm. Mets.

Hea on see, et seminaridel omandatud kogemuste põhjal seati meie koolides sisse kooli elust näidismaterjali kogumise vihid, kusjuures kogumisega tegelevad õpetajate kõrval paljud lastevanemate komiteede liikmed. Need on huvipakkuvad dokumendid ja hinnatavad abilised töö analüüsimisel. Kui koolide lastevanemate lektoriumides kuulati ja arutati ettekandeid seltsimehelikkusest ja abivalmidusest, töökusest, vanemate austamisest, oma kooli aust ja muust, siis kasutasid ettekannete koostajad suurel määral näidismaterjali kogumise vihkute abi. Siit leiti rohkesti nii positiivseid kui ka negatiivseid näiteid oma kooli elust, paljude õpilaste kohta käivaid sõnavõtte, mis õige kujukalt peegeldasid nende käitumist, õppeedukust ja arengut. Ettekandjal oli märksa lihtsam toime tulla oma tõsise tööga: jäi ära pikaajaline omapoolne faktide kogumine, ta rohkem juurdles, süstematiseeris ja tegi järeldusi.

Koolide direktorid on samuti mitmel korral ühiselt arutanud lastevanematega tehtavat tööd. Nurgakivina näib seejuures koolide direktorite nõupidamine-seminar 1956. aastal, kus kõneldi pedagoogilise propaganda olukorrast rajooni koolides. Siin võeti töö parandamiseks vastu üksikasjaline otsus ja sellest peale on koolides pedagoogilist propagandat teostatud hoopis plaanikindlamal alusel. F. Kuhlbari nimelise Viljandi I. 7-klassilise Kooli õppealajuhataja Eesti NSV teeneline õpetaja sm. Järv jutustas järgmisel seminaril oma kooli pedagoogilise pere kogemustest töös lastevanematega. Klassijuhatajate ja direktorite ühistest seminaridest oli huvipakkuvam seminar teemal «Klassijuhatajate tundide temaatikast töökasvatuse alalt». Seminaris kuulati kesken-
dunult staažiga õpetajate sm. Rebase ja sm. Laeva selleala-

seid kogemusi. Järeldati, et töökasvatust saab teostada ainult tihedas koostöös vanematega, kodudega. Elukutse valiku suunaminegi algab koolis juba algklassides vastavalt õpilase võimetele ja huvidele vanemate mõjustamise kaudu.

See seminar andis kindla ja õige suuna tööarmastuse kasvatamiseks koolis ja kodus. Et töökasvatuse osas on meie koolides nüüd mõndagi tehtud, sellest kõnelevad arvud õpilaste praktilistest töödest kooliaedades ja kolhoosipõldudel. Need arvud on aasta-aastalt suurenenud. Näiteks Kõpu 7-klassilises Koolis võtsid õpilased 1955. aastal 431 tunni ulatuses osa ühisest tööst kooliaias; kodukolhoosis «Bolševik» töötati õpilaste poolt sama aasta suvevaheajal välja 691 normipäeva. 1958. aastal olid õpilased kooliaias tööl juba 978 tundi ja kolhoosipõldudel 2681 normipäeva ulatuses. Kolhoosis töötati seega 4 korda rohkem kui kolm aastat tagasi.

Sama keelt kõnelevad ka paljude teiste koolide andmed. Eriti tublilt võtsid õpilased ühiskondlikust tööst osa Mustla Keskkoolis, Öisu, Puiatu, Holstre ja Saarepeedi 7-klassilistes koolides. Mullu suvel töötasid rajooni koolinoored kodukolhoosides välja 26 481 normipäeva. Kooliaedades tehti tööd kokku 56 873 tundi.*

Töö kooliaias ja osavõtt tootmistööst kolhoosides aitas õpilastel paremini mõista meie kodumaa ja rahva ees seisvaid ülesandeid ning võimaldas jõukohaselt kaasa aidata nende täitmisel. Eredalt peegeldus see Kõpu 7-klassilise Kooli õpetaja sm. Soa pedagoogilistel loengutel esitatud töös «Minu kogemusi õpilastes huvi ja armastuse kasvatamisel põllumajandusliku tootmise vastu».

Töökasvatus on aidanud meie rajooni koolide aiad viia vabariigi eeskujulike kooliaedade ridadesse. See omakorda on tõstnud koolide autoriteeti lastevanemate ja kogu ümbuskonna elanike silmis, luues nii kooli pedagoogilisele tööle soodsa pinna.

Koolide direktorite nõupidamised toimuvad meie rajoonis regulaarselt 1 kord kuus. Vajaduse järgi muudetakse need nõupidamised seminarideks. Analüüs näitab, et mitte ühelgi niisugusel nõupidamisel või seminaril pole vaikides mööda mindud tööst lastevanematega. Ei saagi minna. Õpetaja kasvatustööst nendel seminaridel või nõupidamistel rää-

* Andmed on esitatud rajooni endisi administratiivseid piire arvestades.

gitakse, tähendab räägitakse ka kodudest ja lastevanematest, sest kool ja kodu on kasvatusprotsessis lahutamatud. Keskmiselt 2 korda õppeaasta jooksul on nõupidamiste-seminaride päevakorras aga eraldi punktid tööst lastevanematega. Tihti esinevad koolide direktorite nõupidamistel partei rajoonikomitee sekretärid.

«Kas pole seda ehk palju?» küsitakse. «Kas ei muutu see küsimuste ja tuntud tõdede asjatuks kordamiseks?» Kui pearõhk on asetatud kogemuste üldistamisele ja edasiandmisele, siis pole seda ohtu tarvis karta.

Kord õppeveerandis tulevad eraldi kokku algklasside õpetajad — kõige pisemate kasvatajad ja küllap ka kõige suurema vaeva nägijad. Neilegi on ju vaja anda võimalusi ühisteks aruteludeks ja üksteisega nõupidamiseks. Rajooni algklasside õpetajad mäletavad hästi kokkutulekut 1956. aastal, millal ettekandega esinesid C. R. Jakobsoni nimelise Viljandi I Keskkooli õpetaja sm. Tsirnask ja Auksi Algkooli toleaegne juhataja, praegune pensionär sm. Leppa. Peateemaks oli töö lastevanematega. Teoreetilist juttu aeti vähe, peamiselt kõneldi oma tööst ja tegevusest. Aga et 60 protsenti algklasside õpetajatest on meil noored, siis teadagi, hallipäistel kolleegidel oli, mida jutustada ja edasi anda.

Kokkutulekul rõhutati, et lastevanematesse tuleb austavalt ja kannatlikult suhtuda, leida ka kõige raskemal juhudel sõbralik toon ja õiged abinõud, kuidas neid kaasa tõmmata. Seda on paljudeski koolides suudetud. Viljandi 2. Keskkooli 1. klassi õpilane S. ei olnud möödunud aastal kooli tulles mitte üksnes välimuselt korratu, vaid ka käitumiselt hoolimatu ja labane. Õpetaja-klassijuhataja sm. Martin selgitas välja selle põhjuse. Vallasema töötas ehitustöölisena, jättis poja omapead ja tundis koguni, et laps on talle isegi tülik, ehkki see vaimuandeilt oli ergas ja temas avaldusid vahetevahel kaunid iseloomujooned. Klassijuhataja leidis, et õpilase S. kasvatamiseks on eelkõige vaja kasvatada ema. Kuna 1. klassi õpetajal eriti sügisel on suur töökoormus, siis värbas ta endale abiks lastevanemate aktiivi. Lastevanemad Kaljuste ja Parri külastasid kodu ja esitasid emale küsimuse: «Kuidas te sõandate nii kena ja armsa poja kasvatusse jätta hooletusse?» Lapsevanem jahmus. Selgus, et tal polnud mingeid arusaamisi kasvatus tööst. Pideva selgitustöö tulemusena hakkas ema lapse eest rohkem hoolitsema, hakkas last õigesti armastama, laps ei olnud talle

enam tüliks ning muutus üha korralikumaks ja korralikumaks. Nüüd 2. klassis pole õpetajal enam vaja koju minna, vaid ema tuleb ise kooli.

Õpilase S. ema tunneb praegu ilmselt heameelt, et ta poeg on muutunud. Selle tagas ema suhtumise muutumine kasvatulikesse küsimustesse.

Huvitav üritus toimus F. Kuhlbari nimelises Viljandi I 7-klassilises Koolis. See oli lahtine tootmisnõupidamine teemal «Õpilaste kultuursest käitumisest». Seda kuulavad pealt rajooni koolide direktorid, juhatajad, ametiühinguorganisatsiooni aktivistid. Tootmisnõupidamise ettevalmistamiseks kasutati õpetajate, lastevanemate ja kooliteenijate abi. Üheks aruandjaks oli lastevanemate komitee liige sm. Rumvolt, mitmekordne pedagoogiliste loengute autor. Sm. Rumvolt soovitas õpilaste käitumise kontrollimisele rohkem kaasa tömmata lastevanemaid. Seda nõuet täide-takse praegu nii selles kui ka teistes koolides.

C. R. Jakobsoni nimelises Viljandi I Keskkoolis löid lastevanemad regulaarsed kontrollpostid, kes kontrollivad laste käitumist kooli tulles ja sealt minnes, kinoteatris «Täht» korraldatavatel õpilasetendustel jm.

Mitmel korral oleme õpetajate ja direktorite nõupidamisi või kokkutulekuid korraldanud mõnes koolis, kus teiste küsimuste kõrval uuritakse-jälgitakse ka lastevanematega tehtavat tööd. Omapoolse panuse selle tööõlõigu elavamaks muutmisel on andnud koolide direktorite ja õpetajate õppekõigud naaberajoonide eeskujulikumatessse koolidessse ja vennasvabariiki Läti NSV-sse.

Koolide abistamine lastevanematega tehtavas töös on meil muutunud süstemaatiliseks ja mitmekõlgseks. Materjalid sellel alal tehtust: ettekannete ja loengute tekstid, nõupidamiste protokollid, aruanded ja otsused, üleskutsed ja kohustused, näitlikud vahendid jm. — kõik talletatakse rajooni pedagoogilises kabinetis. Kabineti juhataja sm. Niinemäe süstematiseerib ja analüüsib neid, koostab neist vajaduse korral väljapanekuid, annab lugemiseks-tutvumiseks välja. Koolide juhatajad ja direktorid ning õpetajad on pedagoogilises kabinetis sagedasteks külalisteks ja üheks kõneaineks, millest ei väsita ega saagi väsida rääkimast, on töö lastevanematega, kooli ja kodu vaheline koostöö. Arutatakse seda teemat kuipalju tahes, ikka jääb ta akuutseks. (Ütleksin veelgi rohkem — oleme Viljandi rajoonis veendunud, et see teema on igavesti akuutne). Tehtagu sellel alal

aastaid tõhusat tööd — ikka on teha veel küll ja küll. Praegu, minnes üle uuele koolisüsteemile, on vaja iga koolikollektiivi senisest veelgi rohkem abistada töö tõhustamisel lastevanematega.

Viljandi rajoonis me teeme seda seminaride, nõupidamiste, õppekäikude jm. jätkamisega. Et selles osas tehtavat tööd üha hoogustada ja kindlakäelisemalt juhtida ning nii õpetajate kui ka lastevanemate suhtes suuremat nõudlikkust ilmutada, organiseerisime rajooni pedagoogilise kabineti juurde lastevanematega tehtava töö juhtimise nõukogu. Selle eesotsas seisavad partei rajoonikomitee sekretär ideoloogilise töö alal ja rajooni täitevkomitee esimees. Nõukogusse kuuluvad veel haridusosakonna juhataja, pedagoogilise kabineti juhataja, rajoonis töötavad teenelised õpetajad, mõned koolide direktorid ja õppealajuhatajad, aktiivsemate lastevanemate komiteede esimehed, ühiskondlike organisatsioonide esindajad jt. Kuna selle nõukogu moodustasime alles käesoleva aasta veebruaris, siis pole tema tööst veel midagi erilist jutustada. Väljatöötatud plaani põhjal võib eeldada, et nõukogu loomine on leidlikuks hoovaks lastevanematega tehtava töö tõhustamisel nii koolide ja õpetajate abistamise seisukohalt kui ka otseses ja vahetus töös lastevanematega.

Tutvumiseks esitan eespoolnimetatud nõukogu tööplaani käesoleva aasta II kvartaliks.

Jrk. nr.	Üritus	Läbiviimise aeg	Koht	Läbiviijad
1.	Temaatiline õhtu «Kuidas kasvatame lapsi?»	1. aprillil	Rajooni kultuurimajas	Kuusik Niinemäe
2.	Lastevanemate kontrollreidid laste käitumise jälgimiseks avalikes kohtades	aprillis	Kohtadel	Torokoff Rumvolt Kalmus
3.	Koolide ja kultuur-hariduslike asutuste suunamine ja abistamine pedagoogilise propaganda teostamisel	pidevalt	—	Mets Niinemäe Auspere
4.	Organiseerida ja avaldada ajalehes «Tee Kommunismile» järgmised artiklid: a) «Õpilaste osavõtt tootmistööst»	mai	—	Mets

Jrk. nr.	Üritus	Läbiviimise aeg	Koht	Läbiviijad
	b) «Aiadusnäda ülesannetest kodukaunistamisel»	mai	—	Niinemäe
	c) «Looduskaitse ja lapsevanemad»	juuni	—	Torm
	d) «Matkade organiseerimisest»	juuni	—	Toomet
5.	Lasteaedades käivate laste vanemate konverents	31. mail	Rajooni kultuurimajas	Eirand Niinemäe
6.	Kasvatustemaatilise rändnäituse organiseerimine	31. mail	—	Niinemäe Toomet Kuusik
7.	Noorte suveklubide organiseerimine majavalituste juurde	mai	Viljandi	Raave Mets Rohtla
8.	Õpilaste suvelaagrite organiseerimine kolhoosides	mai	Kohtadel	Torokoff Kalmus
9.	Vanemate klasside õpilaste suvevaheajaks töölesuuline	juuni	—	Kalmus Kolka
10.	Noorte vanemate kooli organiseerimine	juuni	Viljandi	Mõtus Jakobišvili Eirand
11.	VI pedagoogiliste loengute ettevalmistustööde juhtimine. Autorite leidmine ja nende ülesannete andmine	mai	—	Niinemäe Mets

Palju kasulikku lastevanematega tehtava töö paremaks korraldamiseks saavad pedagoogid teoreetilistest seminariidest. Viimased on meil organiseeritud 20 suuremas koolis. Seminariõppused toimuvad kord kuus partei rajoonikomitee poolt kinnitatud plaani kohaselt. Õpetajate teoreetilisi seminare juhatavad partei rajoonikomitee sekretär sm. Raave, haridusosakonna juhataja sm. Mets, haridusosakonna inspektor sm. Kalmus jt.

Lastevanematele mõeldud ulatuslikumatest üritustest on traditsiooniliseks kujunenud ülerajoonilised lastevanemate konverentsid. Need toimuvad kaks korda aastas: kooliskäivate laste vanematele oktoobrikuus ja lasteaia käivate laste vanematele maikuus. Kevadistele konverentsidele eelneb lasteaia kasvandike pidulik rongkäik läbi linna. See on ilus

pilt: sajad rahvarõivais mudilased marsivad Pioneeride Maja trummarite omapärase muusika saatel paarikaupa päikesepaistelisel tänavatel, käes lipud ja lilled.

Lastevanemate konverentsid korraldame kõige esinduslikumas hoones — rajooni kultuurimajas. Ettekannetega on esinenud Tartu Riikliku Ülikooli pedagoogika kateedri õppejõud ja Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi töötajad, rajooni juhtivad töötajad, õpetajad ning lastevanemad, nagu sm-d Elango, Indre, Koemets, Liimets, Terri, Stern, Rumvolt, Kissa, Maiste jt.

Selliseid konverentse oleme korraldanud juba 6 aastat. Lastevanemad võtavad nendest huviga osa. Mõnel konverentsil ulatub osavõtjate arv 500—600-ni. Millest selline huvi? Minu arvates on elav osavõtt tingitud järgmistest asjaoludest:

1) Teemade õige valik ja aktuaalsus, lastevanemate soovidega arvestamine. (Konverentsidel on kuulatud ettekandeid järgmistel teemadel: «Mõnedest kasvatusraskustest perekondlikus kasvatuses», «Õpilaste kultuursest käitumisest», «Seltsimehelikkuse ja sõpruse kasvatamisest perekonnas», «Miks mõned lapsed ei õpi?», «Mõnedest eksimustest perekondlikus kasvatuses», «Kehalise kasvatuses tähtsusest laste tervisele», «Laste toidust kodus ja lasteaias» jt.).

2) Konverentsidel üleskerkinud küsimustele antavate vastuste sügav asjatundlikkus (külalistena võtavad konverentsidest osa pedagoogikateaduse silmapaistvamad jõud).

3) Konverentside muutmine lastevanematele tõelisteks pidupäevadeks. (Ametlikule osale järgnevad alati kontserdid, millede kava esitavad kas õpilased, õpetajad või lastevanemad; kõrvalruumides on samal ajal avatud näitused. Viimaseid on korraldatud teemadel «Lasteaia kasvandike kätega», «Esimese klassi õpilase riietusesemed ja koolitarbed» (hinnad juurde lisatud), «Õpilaste käsitööd» jne.).

Konverentside korraldamise praktikat jätkame. Kavas on suurendada lastevanemate osa konverentside ettekannete tegemisel, esialgu peamiselt nende arvel, kes on autoritena osa võtnud pedagoogilistest loengutest.

Pidevalt töötab ülelinnaline lastevanemate lektoorium. Kui konverentsid tuleb alati planeerida pühapäevale, siis lektooriumi päevaks on kesknädal. Lektoorium töötab kord kuus. Sellest jätkub, sest ka koolides töötavad lektooriumid. Ülelinnalises lektooriumis esinevad ettekannetega külalis-

lektorid, õpetajad ja üksikud lastevanemad. Nii pidas meie lastevanematele sisuka ja vajaliku loengu teemal «Looduskaitse ja kasvatustöö» Loodusuurijate Seltsi looduskaitse teaduslik sekretär sm. Eilart.

Lektooriumi temaatika aitab välja töötada aktiiv (partei rajoonikomitee töötajad, koolide direktorid ja õpetajad, rajooni ajalehe toimetuse töötajad ja lastevanemad), lektorid leiab pedagoogiline kabinet. Viimase ülesandeks on ka lektorite abistamine loengute valmistamisel, eriti just vajaliku kirjanduse ja näidete valdkonnas, aga samuti metoodiliselt.

Loengutest teatatakse koolidele kirja teel (need omakorda teatavad lastevanematele), müürilehtede ja ajalehe kaudu aga kogu elanikkonnale. Loengule pääseb tasuta. Ülelinnalise pedagoogilise lektoriumi auditooriumi keskmiseks koosseisuks on 240—250 inimest.

22. veebruaril k. a. toimus meil ülelinnaline küsimustevastuste õhtu pedagoogilistel teemadel. Kuigi organiseerisime selle esmakordselt, õnnestus üritus igati. Näib, et edaspidigi peame pedagoogilises propagandas seda vormi vahetevahel kasutama.

Kuivõrd ulatuslik töö seisab meil ees, näitab kujukalt see tõik, et enamik küsimusi sellel õhtul oli esitatud kaebekirjade vormis. Ka nendele vastati, kuid märkusega, et kuna kaebuste lahendamine nõuab mõlemapoolseid seletusi, siis ei saa nende lahendus antud kujul olla ammendav.

Uudse algatusena rakendasime pedagoogilise kabineti juures tööle lastevanemate pedagoogilise nõuandla. Kuus kuud on nõuandla töötanud ja lastevanemate poolt palju tänusõnu pälvinud. Lastevanemate pedagoogiline nõuandla on avatud igal neljapäeval kella 18.00—20.00. Konsultatsioone annavad siin need õpetajad, kes ise omavad lapsi ja on neid eeskujulikult kasvatanud. Nõuandlat külastavad peamiselt kasvatusraskustesse sattunud lapsevanemad ja enamikus just need, kes on sideme kooliga kaotanud. Konsultantide ülesanne on seda raskem ja keerulisem: abistada lapsevanemat ja hoida kõrgel kooli au ning peale selle juhatada lapsevanemale kätte taas tee kooli ja õpetajate juurde. Esimeste kuude kogemused kõnelevad, et nõuandla töö ennast õigustab. Rohkem ei usalda praegu öelda, sest pool aastat pole kasvatustöös ja pealegi kasvatustöö raskuste võitmiseks just eriti pikk aeg.

Ühe näite tahaksin aga nõuandla töö kohta küll esitada. Keegi ema käis nõuandlas küsimas, kuidas toimida, kui VIII klassi poiss suitsetab. Vestlusest emaga ja hiljem kontrollides fakte selgus, et poisi suitsetamine oli olnud juhusliku iseloomuga. Mida teha? Nõuandla poolt selgitati välja, et tolle poisi silmis on suureks autoriteediks sama kooli kehalise kasvatuse õpetaja, kes ise ei suitseta. Nüüd pöördui viimase poole, et tema peaks nimetatud poissi rohkem silma ja vestleks poisiga suitsetamise kahjulikkusest. Kehalise kasvatuse õpetajal oligi poisiga korduvalt tõsiseid jutuaajamisi. Vestluste ja õpetaja isikliku eeskuju mõjul poiss loobus suitsetamise katsetustest.

Nõuandla lahendas selle küsimuse leidlikult ja õigesti. Ammendavaid nõuandeid on antud veel küsimuste osas, mis olid seotud kogelemise, arguse, jonnimise ja muuga.

Sobivaks ja ulatusliku mõjuga tribüüniks koduse kasvatuse paremate kogemuste edasiandmisel on rajooni ajaleht «Tee Kommunismile». Ajalehes avaldatakse kaks korda kuus pedagoogilisi artikleid, mille temaatika aitab koostada aktiiv, kellest eespool oli juttu. Autoreid abistab artiklite koostamisel pedagoogiline kabinet. Autoriteks on õpetajad ja lastevanemad. Viimasel ajal on ajalehes avaldatud lapsevanema sm. Läätse artikkel «Laste ja vanemate vahelisest usaldusest», õpetaja sm. Oru materjal «Koduse kasvatuse raskusi», lapsevanema sm. Karu kirjutus «Kuulekuse kasvatamisest perekonnas», lapsevanema sm. Tootsi «Kogemusi laste muusikalisest kasvatuses perekonnas», õpetaja sm. Laeva «Kultuursest käitumisest» ja õpetaja sm. Soa «Töökasvatuse küsimusi». Ilmumist ootavad lastevanemate Kissa, Rumvolti, Toometi jt. kirjutused.

Arvestades seda, et ajalehte «Tee Kommunismile» loeb umbes 25 000 inimest, on kasvatustöö küsimustel leheveergudel suur tähtsus. Hea ja vajalik sõna leiab ajalehe abil kõige laialdasema leviku.

Viljandi Rajooni Pedagoogiline Kabinet on õigustatud tunnustust leidnud lastevanemate organiseerimisel pedagoogilistest loengutest osa võtma. Alates 1955. aastast on rajooni pedagoogilistel loenguteil alati esinenud ka lastevanemad. 1956. aastast käesoleva korrani on Viljandi rajooni lastevanemad autoritena osa võtnud ka vabariiklikest pedagoogilistest loengutest.

Autorite leidmine toimub koolide kaudu. Koolides on väljavalitud autorit püütud veenda eelseisva töö tähtsuses ja vajalikkuses ning soovitatud talle üht või teist teemat. Põhiline töö autoriga toimub pedagoogilises kabinetis.

Nii on valminud 12 tööd kuult autorilt-lapsevanemalt. Nendest sm-d Kissa ja Rumvolt on esinenud kolmel korral nii rajooni kui ka vabariiklikel pedagoogilistel loengutel. Lapsevanem Elma Rumvolt võttis möödunud aastal osa ka Leningradis toimunud pedagoogilistest loengutest, esinedes teemal «Laste majandusliku kasvatuses kogemusi perekonnas». Tema loengut hinnati I preemiaga. Sama loengu esitas sm. Rumvolt käesoleva aasta algul Moskvas üleliidulistel pedagoogilistel loengutel.

Pedagoogilistest loengutest osavõtnud ja autasustatud autorid suunatakse loengutega esinema koolides tegutsevatesse lastevanemate lektoriumidesse. Sm. Rumvolt on käinud esinemas koguni Põltsamaal, Vändras, Türil jt. rajoonides; sm. Lääts Türil ja Põltsamaal.

Lisaks kodurajooni ajalehele on meie tublimate lastevanemate töid avaldatud naaberrajoonide ajalehtedes, nendest on jutustatud Eesti Raadios, ajakirjades «Nõukogude Kool» ja «Nõukogude Naine». Pedagoogilise kabineti juhataja sm. Niinemäe jagas oma kogemusi Läti NSV haridusalal töötajate häälekandjas, sm. Rumvoltist ja tema perekonnast ilmus kirjutus aga «Учительская газета» veergudel.

Tänavu on taas mitme lapsevanemaga töö pooleli, et abistada-juhendada neid esinemiseks valmistuma.

Märtsikuus, vahetult valimiste eel, toimus Viljandis veel üks vajalik üritus — lastevanemate komiteede esimeeste seminar. Sellel jagas kogemusi Tallinna 17. Keskkooli lastevanemate komitee liige sm. Sinijärv.

Teemal «Lastevanemate komiteede ülesannetest koolireformi ellurakendamisel» esines sellel seminaril partei rajoonikomitee sekretär. Rajooni täitevkomitee haridusosakonna inspektor Kalmus kõneles sotsialistliku võistluse organiseerimisest koolide ettevalmistamisel 1959/60. õppeaastaks. Ehkki taoline seminar oli esmakordne, õnnestus ta hästi ja kahtlemata aitab kaasa lastevanemate komiteede tegevuse aktiveerimisele.

Kõige selle tulemusena on Viljandi rajoonis kooli ja kodu vahelistes sidemetes ja töös lastevanematega toimunud

murrang paremusele. Seda me ei saavutanud lühikese ajaga, vaid enam kui kolmeaastase pideva ja läbimõeldud tööga ning kahjuks mitte ka veel iga kooli ja iga kodu osas.

C. R. Jakobsoni nimelises Viljandi I Keskkoolis saadi lastevanematega tehtavale tööle jalad alla alles mullu, 1958. aastal. Varemgi tehti siin üht-teist, kuid puudus plaanipärasus ja lastevanemate enesealgatus. Nüüd on mõlemad. Lastevanemate komiteesse kuulub 30 lapsevanemat, kellede hulgast valiti 9-liikmeline presiidium. Lastevanemate komitee presiidiumi koosseis on tugev: pooled liikmed on kõrgema või lõpetamata kõrgema haridusega, kolm presiidiumi liiget on NLKP liikmed, kelledest kaks töötavad partei rajoonikomitees. Komitee presiidiumi kuuluvad aseesimehena Helgi Kissa ja sekretärina Elma Rumvolt, kelledest käesolevas ettekandes on eelnevalt korduvalt kõneldud. Komitee aastatööplaanis on üle 30 ürituse. Komitee moodustas 4 sektsiooni, kelledest kõik töötavad. Sektsioonidel on eriplaanid.

Missuguseid suuremaid üritusi selles koolis on lastevanemate komitee algatusel toimunud?

Kaks korda on peetud lastevanemate üldkoosolekuid. Teine nendest toimus veebruari algul. Arutati teemat «Mida mina kui lapsevanem olen teinud selleks, et minu poeg või tütar hästi õpiks ja eeskujulikult käituks?». Kaks korda on korraldatud loenguid lastevanemate lektoriumis. Lastevanemate komitee koosolekuid on seni toimunud samuti kaks, kusjuures teisel nendest arutati nõrga õppeedukuse ja halva käitumisega õpilaste küsimust. Arutelule paluti nende õpilaste vanemad. Komitee presiidium on koos käinud viiel korral.

Lastevanemate komitee korraldas kaks peo-õhtut. Osa sissetulekust määrati kehvemate õpilaste toitlustamiseks. Kooli sööklad, õpilaste käitumist tänaval ja kinos ning nende tööd kodus on mitmel puhul kontrollitud. Komitee liikmed on külastanud lastevanemaid nende kodudes, et anda nõu kasvatusalastes küsimustes. Lastevanemate komitee ruttas abistama neid õpilasi, kelle mõlemad vanemad töötavad ja kellel pole, kes neid kodus kontrolliks, küsitleks ja aitaks. Nende juurde kinnitati šeffidena õpetajad-pensionärid, muidugi mõlemapoolsel kokkuleppel. Komitee initsiatiivil toimusid aprillis kooli «lahtiste uste päevad».

Kuidas töö siis järsku sellise hoo saavutas?

Mingisugust erilist nõiavitsa polnud vaja. Otsiti, leiti ja valiti etteotsa teotahtelised inimesed ja oligi kõik. Vajalikku abi võisid nad saada igal ajal kooli juhtkonnalt, haridusosakonnast või pedagoogilisest kabinetist.

Veelgi intensiivsem ja tulemusrikkam on lastevanemate komitee ja kogu lastevanemate pere tegevus Kuhlbarši-nimelises Viljandi I 7-klassilises Koolis. Häid kogemusi on omandatud Viljandi II Keskkooli, Auksi Algkooli, Puiatu ja Kõpu 7-klassiliste koolide ja mõne teise kooli lastevanemate töös. Nimetatud koolides paistab silma see abi, mida rajoonikeskusest ja eriti pedagoogilisest kabinetist ning haridusosakonnast (aga samuti ka ametiühingukomiteest) osutatakse õpetajatele ja lastevanematele. Selle viljastavat mõju tajud igal sammul.

Lastevanemate pedagoogilise teadlikkuse tõusuga tihe- neb kooli ja kodu vaheline side, millest kasvab välja lastevanemate abi koolile mitmesuguste küsimuste lahendamisel. Lastevanemate abil ehitati Auksi Algkooli juurde võimlemislinnake ja tarastati kooli maa-ala; Puiatu 7-klassilises Koolis panid lastevanemad käed külge kasvuhoone ja aiama- jakese ehitamisel. Viimases on muide ka õppekõök noortele perenaistele. Mustla Keskkoolis aitasid lastevanemad ehitada koolihoonele III korruse ja rajada õpilas-kolhoosi 15 ha põllumaa, aiandus-, põllundus-, loomakasvatuse-, ehitus- ja traktoribrigaadiga. Paljudes koolides võtavad lastevanemad osa suvistest remonttöödest.

Lastevanemad on koolidele valmistanud ja muretsenud hinnalisi kingitusi. Mustla Keskkooli lastevanemad kinkisid koolile klaveri, Kuhlbarši-nimelise Viljandi I 7-klassilise Kooli lastevanemad raadiosõlme ja fotolaboratooriumi sisustuse jne. Koolide sööklate töö organiseerimisel ja eriti kontrollimisel on lastevanematest tõhus abi. Kahes koolis panid lastevanemad aluse kooli kooperatiivile.

Lastevanemate ja õpetajate koostöö tugevnemisest kõnelevad muu kõrval lastevanemate ja õpetajate ühised kunstiansamblid viies koolis. Sageli korraldatakse õpetajate, lastevanemate ja laste ühiseid tutvumis- ja sõprusõhtuid, teelaudu jms.

Töös lastevanematega on meil tõsisemaid saavutusi olnud just kolmel-neljal viimasel aastal; ehkki ka viis-kuus ja rohkem aastat tagasi midagi muidugi tehti. Kuid siis oli sellel tööl hoopis teistsugune iseloom: tollal oli töö laste-

vanematega jäetud ainult koolide hooleks, see oli plaanitu ja nokitsev, mõnel pool sageli aastaiks unarusse jäänud. Sellisel tööil oli mõru vili.

Mõistsime kõik — partei, komsomoli ja haridusala töötajad —, et vanaviisi edasi minna ei saa ega või. Oli vaja uusi suundi, elevust, võitlevat suhtumist. Panime kõik käed külge ja see uus, vajalik ja kasulik tuli; me ise lõime selle, kutsusime esile: seminarid ja konverentsid õpetajatele ja lastevanematele; nõupidamised ja õppekäigud; kogemused, kogemused ja veel kord kogemused. Mitmekülgne abi, asjalikud juhendid. Sellele järgnes nõudmine ja kontroll. Nii me edasi läksime, samm-sammult, algul kobamisi, hiljem juba julgemini, teadlikumalt.

Praeguse taseme oleme saavutanud tänu ulatusliku aktiivi kaasatõmbamisele. Üksi ei suudaks ei haridusosakond ega pedagoogiline kabinet kuigi palju. Ühenduses aga on jõud!

Väga palju aitab meie rajoonis sellele tööle kaasa Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu rajoonikomitee eesotsas komitee esimehe sm. Kalmusega. Kõik finantsilised raskused, mis lastevanematega tehtavas töös on üles kerkinud, on ametiühingu rajoonikomitee kaasabil lahendatud.

Kuid teisest küljest — kõik senitehtu on alles suure töö algus. Palju ootab veel ees, palju, väga palju on veel tegemata. On vaja saavutada, et igas koolis oleks töös lastevanematega senisest veelgi suuremaid kordaminekuid; on vaja lastevanemate aktiivi pidevalt täiendada ja kasvatada, omandada uusi kogemusi. Vähe oleme seni kasutanud lastevanemate aktiivsuse ja teadlikkuse tõstmisel sellist vormi, nagu temaatilised õhtud. Pedagoogilistel teemadel korraldatavad küsimuste-vastuste õhtud oleksid oodatud sündmusteks Suislepa ja Kärstnas, Olustveres ja Tääksis. Miks mitte viia pedagoogilise nõuandla konsultatsioone läbi ka maal — kolhoosides ja sovhoosides? Pedagoogilistel teemadel on vaja rohkem loenguid pidada asutustes ja ettevõtetes. Partei ja komsomoli rajoonikomitee saavad pedagoogilise propaganda tõhustamise ning kooli ja kodu vaheliste sidemete tugevdamise osas palju ära teha, arutades neid küsimusi pleenumitel, büroo istungitel või algorganisatsioonide koosolekutel.

EKP Viljandi Rajoonikomitee pleenumitel on viimasel ajal kahel korral arutatud noorsoo kommunistliku kasvatuse olukorda ja ülesandeid.

Mida rohkem uudsust ja leidlikkust on selles töös, seda parem. Koolide juurde loodavad õpilaskolhoosid, noorte suvepäevad, kohtumised tööeesrindlastega, klasside kaupa korraldatavad lastevanemate kohtumisõhtud ja muud üritused — ikka peame hoolt kandma, et kool ja kodu nende ettevalmistamisel ja läbiviimisel ühisel nõul ja jõul lahendaksid kasvatusalaseid küsimusi. Meie rajoonis on kujunemas heaks tavaks veel see, et kui rajoonikeskuses kogunevad nõupidamisele ettevõtete direktorid ja kolhooside esimehed, siis neile räägitakse muude ülesannete kõrval ka kasvatustööst ja pannakse südamele, et iga kollektiivi juht on kohustatud palju tegema selleks, et tema juhtimisel töötava kollektiivi liikmed õigesti kasvataksid oma lapsi. Kas poleks see saavutuseks, kui ütleme näiteks direktori juurde kutsutakse mitte üksnes neid töötajaid, kes rikkusid töödistsipliini või põhjustasid praaki, vaid ka need, kes ähvardavad toota praaki koduses kasvatustöös? Küllap taolised ametkondlikud jutuaajamised ja hoiatused omajagu aitaksid.

Viimasel aastal kasutasime veel üht võtet kasvatustöö mõne puuduse kõrvaldamiseks. Nimelt kutsutakse halva käitumisega laste vanemaid vestlema partei rajoonikomiteesse sekretäri juurde. Umbes kolm neljandikku väljakutsutud vanematest on pärast seda hoopis tõsisemalt asunud tegelema kasvatusküsimustega. Tähendab, seda moodust peame julgemini kasutama. Samuti on vaja, et rajooni juhtivad töötajad rohkem külastaksid koole, esineksid õpetajate, õpilaste ja lastevanemate ees kasvatuslikel teemadel. EKP Viljandi Rajoonikomitee sekretärid tegid seda õppeaasta jooksul 31 korral.

Suur kasvatusteadlane Makarenko väitis:

«Laste kasvatamine on meie elu kõige tähtsam ala. Meie lapsed on meie riigi ja maailma tulevased kodanikud. Meie lapsed — need on tulevased isad ja emad, neist saavad samuti oma laste kasvatajad. Meie lapsed peavad kasvama suurepäraseiks kodanikeks, headeks isadeks ja emadeks. Kuid ka see pole veel kõik: meie lapsed on meie vanadus. Õige kasvatus — see on meie õnnelikud vanaduspäevad; halb kasvatus — see on meie tulevane mure, meie pisarad, meie süü teiste inimeste ees, kogu riigi ees.»*

* A. Makarenko, Loengud laste kasvatamisest, ERK, Tallinn, 1955, lk. 9.

Nendes sõnades on meie tegevus- ja võitlusprogramm õppe- ja kasvatustöö taseme tõstmiseks, kooli ja kodu vaheliste sidemete tugevdamiseks, kodude ja lastevanemate vas- tutuse ja osa suurendamiseks tulevaste kommunismiehita- jate kasvatamisel.

Täidame selle programmi auga, kui partei-, nõukogude, komsomoli-, ametiühingu- ja haridusorganid ühiselt ja järje- kindlalt, põhjalikult ja printsiipiaalselt organiseerivad ja juhivad tööd lastevanematega.

LASTEVANEMAD JA KOOL

ELMA RUMVOLT

C. R. Jakobsoni nim. Viljandi I Keskkooli lapsevanem

Sissejuhatus

Meie noorte kommunistlikul kasvatamisel saavutatakse täit edu ainult lastevanemate ja pedagoogide vahelise tiheda üksmeelse koostöö kaudu.

Koolides, kus lastevanemad on koondunud ühtsesse liitu õpetajatega, ületatakse üks kasvatusraskus teise järele ja saavutatakse üha paremaid tagajärgi nii õppimises kui ka käitumises, vormistakse õpilaste moraalne pale aasta-aastalt tervemaks, täiuslikumaks, üha nõukogulikumaks.

Moodustada kodust ja koolist ühtse eesmärgiga aktiivselt ja üksmeelselt kõige progressiivse nimel võitlev liit — see ongi meie ülesanne.

Loomulikult kuulub kodu ja kooli koostöö organiseerimisel juhtiv koht koolile kui organile, kus töötab kasvatus eesmärkidest, raskustest ja võtetest kõige teadlikum, pedagoogilise haridusega ja omal alal rikkalike kogemustega kollektiiv.

Mitmesaja lapse vanemad, kes kuuluvad ühe kooli juurde, on oma tõekspidamistelt, võimetelt, eluviisidelt ja elatustasemelt väga erinevad. Nende kõigi ühendamine ja koondamine kooli ümber on raske ülesanne. Tõeline ja osav õpetaja kasutab selle ülesande täitmisel meeeldi lastevanemate abi.

Väga tihti on tarvis ennekõike püüda ümber kasvatada just lastevanemaid, kujundada nende tõekspidamised ümber meie ühiskonnale vastuvõetavaks, tõsta kodude üldist kultuuri. Kui siis mitmelt poolt — koolist, kodust ja ühiskonnast — käsikäes esitatakse õpilasele ühtesid ja samu nõudeid, on nende täitmine hoopis kergemini garanteeritav, kui ainult õpilasega koolis tegeldes.

Meie lastevanemate kohus on valvata ja vastutada, et kasvatus perekonnas ei läheks lahku koolikasvatusest. Meie püüdeks olgu täita kooli nõudeid ja austada ning usaldusega abistada nende nõuete esitajaid — õpetajaid.

Olen töölkäiv naine ja viie lapse ema. Kolm lastest on kooliealised. Vanim, 16-aastane poeg õpib 10. klassis, teine poeg, 15-aastane, 8. klassis ja kolmas poeg 13-aastasena 6. klassis.

Nagu eelmiselgi õppeaastal, on meie perekond tänavugi seotud kolme kooliga: C. R. Jakobsoni nimelise Viljandi I Keskkooliga, Viljandi IV Keskkooliga ja Viljandi Laste Muusikakooliga. Varemalt olen aga üheksa õppeaasta jooksul tegelnud lapsevanemana Fr. Kuhlbarši nimelises Viljandi I 7-aastasest Koolis, kus meie poisid omandasid 7-klassilise kooli kursuse.

Nendel koolidel on põhipanus meie poegade arengusse ja väga suur panus minu enda kui lapsevanema ja ühiskonnaliikme arengusse.

Minu põhimõtteks ja sooviks on võimalikult palju lastega kaasa elada ja tihedat kontakti pidada nendega, kes puutuvad meie lastega kokku väljaspool kodu. See on tõhus moodus laste arengu jälgimiseks ja suunamiseks, aga ka endale annab see elujõudu ja nooruslikkust.

Olen võimalikult palju püüdnud võtta osa lastevanematele korraldatud üritustest. Nende ürituste läbiviijate peamiseks mureküsimuseks aga on ikka lastevanemate vähene osavõtt koosolekuist ja lektoriumidest, nende eemalejäämine koolist. Nii kurdetakse ka käesoleva õppeaasta alguse puhul «Noorte Hääles» ilmunud läkituses, et kooli ja kodu kontakt on meil peaaegu algeline, õigest koostööst rääkimata.

Mis on selle põhjuseks ja kuidas seda viga kõrvaldada?

Oma käesolevas ettekandes tahangi võtta vaatluse alla lapsevanema osa sidemepidamisel kooliga.

Arvan, et minu aastaid kestnud tihe, aktiivne ja tagajärjekas side koolidega, kus õpivad meie lapsed, õigustab mind avaldama omapoolseid kogemusi ja arvamusi kodu koostööst kooliga.

Siinjuures ei saa aga jätta puudutamata ja arvustamata ka mõningaid õpetajate tööviise, mis minu arvates kas pidurdavad või soodustavad lastevanemate kontakti kooliga.

Miks mõned lapsevanemad on kooliga sidemepidamisel passiivsed või koguni tõrksad?

On emasid ja isasid, kes lapse koolisaatmisega tunnevad end vabaks jäävat kasvatustööst, pidades nüüd oma ülesandeks ainult veel lapsele ülalpidamise muretsemist. Kui neile teatatakse lapse ebaedust õppimises või korralikkuse langusest, ütlevad nad, et see olevat kooli asi, mille eest need õpetajad siis palka saavat jne.

Ka kutsele tulla kooli reageerivad nad sageli väitega, et nende vanemad polevat üldse kunagi nende pärast koolis nägu näidanud ning viga polevat midagi olnud.

Üks mitmekordse kutse peale kooli ilmunud isa lõpetas kõneluse õpetajaga järgmiselt: «Mina olin koolis niisamasugune, aga kool minu vanemaid küll nii ei tülitanud, kui teie mind. Ja mis mul viga on? Nüüd olen ikka mees mis mees!»

Tõepoolest — mees mis mees ikka, kuid kas me saavutame üldse tänapäevale väärrika inimkonna kasvatamisel edu, kui me oleme enestega alati aina rahul ega soovi kasvatada oma lastest meist endist paremaid inimesi?

Hea veel, kui sellelaadilisi arvamusi ei avaldata laste kuuldes.

Muidugi lisandub vabandusena veel ajapuuduse ette toomine, mitmekordselt rõhutatakse seda, et käiakse tööl. Eriti mõned emad väidavad igal võimalikul juhul: «Hea ütelda, et kasvatage ja jälgige lapsi! Aga ma olen ju tööinimene — päevad läbi tööl!»

Aga lubatagu siiski küsida: kas tööle kulub tõesti kogu ööpäev? Makarenko ütleb, et lapsi kasvatatakse ka siis, kui ollakse neist eemal. On tarvis tahta ja organiseerida seda nõnda. Miks ei või näiteks toitu valmistades, koristustöid tehes, pesu pestes või parandades jälgida ja suunata laste elu?

Paljud vanemad ei ole lihtsalt teadlikud sellest, et laste kasvatamine on pidevalt valvsat tööd nõudev ala. Laste olemasolu toob kõige ilusa ja armsa kõrval vanematele ka kohustusi, raskusi, nõuab loobumist üksikelu harjumustest ja rohkem teiste arvestamist. Kui aga lapsevanemal on isiklikud argipäevamured ja ainult oma mugavus või lõbustused esikohal, kui ta ei vaimustu koos õpinguid alustava lapsega oma koolist ja oma õpetajast, kui ta ei austa kooli nõudeid ja tänapäeva ühiskonnaelu reegleid, siis jääb laps nagu toeta.

Seega on lapsevanemate passiivsuses peamisteks põhjusteks: 1) nende teadlikkuse puudumine õige kasvatustöö läbiviimisest, 2) nende ajast ja elust mahajäämise pinnal tekkinud eneseõigustamine või 3) nende mugavus.

Oskuslikult ja taktitundeliselt iga sellise koolitööst eemalejäänud või eemalehoiduva lapsevanemaga individuaalselt töötades võib koolikollektiiv siiski paljude passiivsete perekondadega küllaldase kontakti luua ja selle ka säilitada.

Nii mõnelgi korral aga kahjuks see õppe- ja kasvatus-töö tugi — kodu ja kooli kontakt — jääb siiski ka kooli poolt kas üldse puudulikult organiseerituks või aastate jook-sul lõdveneb, katkebki mõnikord, kuna vastastikune ligi-nemine on olnud väär, kooli poolt sageli hoolimatu, vane-maid alavääristav, neid ägedalt hurjutav, nende püüdlusi ja lootusi hävitav.

Aga kas on üldse vanemaid, kes n i m e l t oma last hal-vasti ja valesti kasvataksid?

Oli kord Maanus. Koos õekesega oli ta oma vanemate rõõm ja uhkus, alalise ümmardava hoolitsuse ja tähelepanu objekt. Just selline, nagu ütleb Dahlberg oma «Väikeses Maies»:

«Puhas, viisakas ta oli,
teretas, kui võõras tuli,
pesi nägu, käsi hästi,
magama läks, siis kui kästi.»

Temast sai heatahtlik, tundlik, kuid nõrga enesekont-rolliga ja kergesti hajuva tähelepanuga tahtejõuetu õpilane.

Esimestel õppeaastatel õppis Maanus emaga koos, ema saatis teda kooli, läks talle vastu ning puutus koolis õpe-tajatega tihti kokku. Ka koduse telefoni teel peeti kooliga kontakti. Kunagi ei olnudki koolil Maanuse üle erilisi kaebusi ning seetõttu mitte ka vanematele kasvatustöös suuna-vaid nõuandeid. Võibolla ei teatudki koolis, kuidas Maanus kasvati, mis tema vanemate töös oli tunnustusväärset või mida seal oleks pidanud korraldatama teisiti. Maanu-sega ei tegeldud, sest klassis oli palju õpilasi ja õpetajate aeg kulus halvemate õpilaste õpetamisele ja kasvatamisele. Maanus oli algklassides edasijõudmises üsna edukas, kuid muutus edaspidi aina keskpärasemaks, kuni viimaks 5-ndas klassis hakkasid ilmema lüngadki.

Nüüd sai Maanuse ema kutse kooli ilmuniseks. Kui ta sinna läks, kohtas ta poja uut klassijuhatajat juba koridoris. Kuna oli tund, aeti asju siinsamas. Ja kohe jutu alguses paiskas Maanuse poolt äsja pahandatud ja üldse mahlaka kõnega ning momendil eriti rabavalt mõjuda tahtev õpetaja emale:

«Teie poeg on üks võimatu poiss! Ta on kõige halvem minu klassis! Te olete ta ära hellitanud — vaat mis! Ja mis me temaga nüüd peale hakkame?»

Jätkuvast kõnelusest ei mäletanud sellise ootamatu hinnangu osaliseks saanud ema järgmisel päeval mulle sellest kõigest jutustades enam kuigi palju. Oli jäänud vaid meeletehede, lootusetus ja häbi.

«Kuidas ma kooli nüüd kardan!» ohkas ta. «Kui hea oli varem käia koolimajas, kui Maanus oli hea poiss! Aga kes ma nüüd olen? — Kõige halvema poisi emal!»

Ja olukord Maanusega on endine, õppimises halvemgi.

See on üks näide kodu ja kooli koostöö puudulikkusest ja valest liginemisest lapsevanemale. Ootamatute ja liiga ägedate etteheidetega on paljud lapsevanemad koolist eemale peletatud.

Meil lapsevanemal on aga tingimata vaja teada, kuidas töötab ja käitub meie laps koolis ja milline ta on võrreldes kaaslastega; on vaja tutvuda lapse õpetajatega ning teada nende nõudeid ja nõuandeid meile töö suhtes lastega kodus.

Oodata, kuni kool meiega aktiivselt tegelema hakkab, on riskantne. Peame aegsasti ise õpetajatele käe ulatama. nende väsitavast ja vastutusrikkast tööst aru saama, neid kannatlikult ära kuulama, neid usaldades ja austades ka eneste õpetajateks pidama. Peame kooli ja klassi, kus õpivad meie lapsed, meie kooliks ja meie klassiks pidama, kooli rõõme enestes kandma ja kooli muredele lahendust aitama leida.

Lapsevanema individuaalsest sidemest kooliga

Kõige lihtsam lapsevanemapoolne kontakt kooliga algab tavaliselt juhuslikult õpetajat kohates ja temalt küsides:

«Noh, kuidas siis meie poisil (või tüdrukul) ka läheb?»

Sellest siis algabki, olenevalt ajalistest võimalustest ja koha sobivusest, keskustelu õpilase üle.

Põhilist ülesannet selline juhuslik kokkusattumine ei täida. Õigem on regulaarselt käia siiski koolis. Seal saab klassijuhataja näidata andmeid päevikust, on võimalik vestelda kõikide aineõpetajatega, ka koolitädidega, sest iga-suguseid «tagaseljatrikke» ja eriharjumusi näevad nemad kooli kõrvalruumides palju varjamatumalt kui näiteks õpetajad.

Sellised kontrollimise mõttes teostatud käigud kooli hoiavad lapse teadmises, et tema töö ja käitumine on küllalt tähtsad, et koolil on koduga sama siht ja samad nõuded ja et paljastatakse juba pisiveadki.

Ja piasiasjadele õigeaegselt tähelepanu pööramine, enne kui need võiksid kujuneda halbadeks harjumusteks, ongi just kõigist tähtsaim. Igast nippest-näppest ei tõtta ju õpetajad kohe ise teatama, kuid koolis vesteldes pudeneb üht kui teist uudist lapsevanemale kõrvu.

Aegajalt koolimajas käies sain ma teada, et üks mu poegadest oli liiga vaikne ja tagasihoidlik, vahetundides nagu kartlikki, ja et ta ühel õppeaastal miskipärast enam ei tahtnud tervitada koolitädiseid.

Nägin vahetundide ajal ka oma silmaga, kuidas mu teine poeg juba koolipäeva alguses end higiseks, lubjaseks või tindiseks rähkles, miks tal nõõbid eest lendasid ja õmb-lused rebenesid. Kuulsin ka, et ta on väga abivalmis ja kaaslaste vastu alati sõbralik. Kaasõpilased ütlesid ikka, et kus see poiss kambas on, seal muutuvad tülid naljaks.

Ja et kolmas poeg võis vahel klassis end näidata üleolevana või iseteadvana, seda ei osanud ma kodus küll aimata. Aga ka seda, et ta tütarlapsi enese ees uksest läbi laseb ning väiksemate kaitseks välja astub, nägin-kuulsin ma jälle koolist.

Kõik need andmed olid edaspidises kasvatustöös vajalikud.

Elavaloomuliste laste vanematele ei paku need koolis-käigud küll sugugi lõbu. Lähed lootuses, et kuuled ka midagi head, kuid tagasiteel hoidud enamasti raskel sammul ja nukralt varjulisematele radadele, sest ikka oli midagi viga. Aga siis arutad asja kodus, kuulad ära lapse seletused ja lõpuks jõuategi korra jaluleseadmiseks jälle ühisele kokku-leppele.

Nüüd on tarvis teatava aja jooksul kindlasti veel kontrollida, kas laps on ka tõesti asunud kõne all olnud puu-duse kõrvaldamisele.

Kui lapsele on esitatud nõudmisi või antud lubadusi, tuleb püüda neist kinni pidada.

Näiteks tuli meie 6. klassis õppival pojalt, muidu eesrindlikul õpilasel, I õppeveerandil uues koolis ikka ette väikesi kõrvalekaldumisi tunnidistsipliinist: küll lohakat kehahoidu, naabriga tegelemist või loata rääkimist. Kuna käisin sageli koolis, sain aegsasti poisi enesekontrolli kaotamise juhtudele jälile. Asjakohane märkus mõjus rahustavalt siiski ainult nädalaks-paariks. Tihti ta unustas enese lihtsalt igavusest, eriti neil juhtudel, kui klassis mõnd temale juba selgekssaanud aineosa kaua seletati. Mõnikord näis, et ta ise sellist enda-unustamist tunnidistsipliini rikkumiseks ei pidanudki.

Oli tarvis saavutada, et poiss erilise tahtejõuga ja teadlikult end jälgiks.

Sel ajal oli tal väga suur huvi korvpallitreeningute vastu. Neist osavõtt toimus klassivälise töö korras. Ma leppisin temaga kokku, et vähimagi kaebuse korral tema käitumise kohta ta ei tohi minna treeningule. Kaks korda nädalas ma kontrollisin tõepoolest õpetajatega tihendatud sidet pidades poja käitumist tunnis. Ainult esimesele treeningule pärast meie kokkulepet oli mul tarvis tema minekut takistada ja nüüd on ammu kõik korras.

Meie vanem poeg õppis seitmeaastases koolis väga eeskujulikult ja tema käitumine oli ka alati nii tagasihoidlik, et mul tema pärast ei olnud kunagi ei kodus ega koolis pahandusi. Talle piisas, kui kuulis mind teisi vendi noomivat — ning juba ta hoidus ka ise midagi halvasti toimimast.

Kui ta astus keskkooli, usaldas inimesi ma teda endiselt ega tundnud erilist tarvidust ka tema uute õpetajatega vestelda. Ikka olid veel ju tulipunktis nooremad vennad, elavaloomulised poisid.

Vahepeal oli aga uue kooli miljöös ja poisi kiire füüsilise arenemise tõttu temas mingi murrang toimunud, mis väljendus teatavas võltsis iseteadlikkuses, omapead toimida tahtmises ja loiduses õppetöö vastu.

Ta oli varem harva saanud hinnet «kolm». Nüüd äkki ainult «neljad» ja «kolmed» olidki. Kord klassijuhatajaga vesteldes selgus, et tal oli isegi «puudulik» hinne, mida minu eest oli varjatud. See oli mulle väga raske elamus. Poiss aga vaikis häbelikult, oskamata põhjendada õppe-
edukuse langust ning andmata seletust halva hinde salgamise kohta. Hiljem siiski selgus kõik.

Samal sügisel olin oma ema raske haiguse tõttu sageli kodust eemal. Poeg, näinud, et mul eneselgi on muret küllalt, ei tahtnud mind enam häirida oma allaläinud hinnetega ning ei kõnelnudki neist mulle enam.

Õnneks oli klassijuhataja väga rahulik, kannatlik ja lootusrikas, mistõttu kogusin ennast jälle ja temaga kokkuleppes seadsime sisse regulaarse kontrolli poisi hinnete õpilaspäevikusse märkimise üle. Pidev kontakt minu ja klassijuhataja vahel on aidanud jälle korra jalule seada. Ka vastastikuse usalduse taastumine kodus tagab õppe-
edukuse tõusu.

Ma ei ole kunagi kahetsenud ajakulu, mis on läinud käikudeks koolimajja, et nõnda poegade pisivigu tabada, sest laste edukad õpingud ja järjest paranev korralikkus tasuvad selle täiesti.

Klassijuhataja individuaalsest tööst lastevanematega

Passiivsete lastevanematega on kontakti loojaks ainult õpetaja, just klassijuhataja, kes siis teeb seda kas kodude külastamise korras või saadab vanemale kutse koolimajja ilmumiseks.

On kahju, et seda tehakse harilikult ikka alles siis, kui teatava õpilasega on koolis ilmnenu mõnes töölõigis juba raskusi. Nii on esimene tutvumisrõõmgi sageli kohe tumestatud koolipoolsetest kaebustest ja nurinatest. See tõsiasi omakorda halvab nii või teisiti lapsevanema ja õpetaja vahelist usaldust, mis aga just ongi kodu ja kooli edukalt käsikäes töötamise aluseks.

Lubatagu mul avaldada oma arvamus ka klassijuhataja töö kohta lastevanematega. Mul on sellel alal üsna palju tähelepanekuid, sest kahjuks on mu poegadel olnud väga palju klassijuhatajaid. 10. klassis õppival pojalt on praegu seitsmes, 8. klassis õppival kuues ja 6. klassis õppival pojalt neljas klassijuhataja. Kokku on minul kolme kooliealise poja emana tulnud seniajani teha tegemist 15 klassijuhatajaga. Isegi paarikuise töötamise järele on vahetatud klassijuhatajaid. Kas pole see lubamatu jõudude raiskamine ja ühtlasi soodsaimaks pinnaseks pealiskaudsele koostööle lastevanematega? Klassijuhatajad ei saa olla ometi üliinimesed, kes uue klassi kõiki õpilasi ja nende vanemaid suudaksid aasta või paari koostöötamise jooksul küllaldaselt tundma õppida, nendega suunavalt ja kasvatavalt tegelda.

Meie perekonnaga kokkupuutunud viieteistkümnest klassijuhatajast on teinud meile koduseid külastusi ainult kolm klassijuhatajat kokku seitsmel korral. Vanima poja pärast on külastatud meie kodu kahe õpetaja poolt kolmel korral, teise poja pärast on külastanud meid üksainus õpetaja, aga see-eest kokku neljal korral; kolmanda poja huvides pole veel ükski tema klassijuhataja võtnud vaevaks astuda üle meie kodu läve.

Aga kas meie kodus ei ole õhinaga arvatud ja loodetud, et varsti tuleb ühe või teise poja õpetaja meile külla? On oodatud ja nii palju pettunud.

Tõsi, ma olen ise käinud palju koolimajas, põhimised jutud on kõik seal aetud. Kuid kas oleks õpetajail olnud liigne teada, kui kitsastes ruumides meie lapsed õppisid, kuidas nad oma kodust elu korraldasid, millega tegeldes oma vaba aega veetsid, kas kodune miljöö on õppe-kasvatustööd soodustav või pidurdav jne.?

Ehkki mul on olnud tegemist mitmete heade ja tublide õpetajatega, mõtlen erilise tänutundega klassijuhatajatele R-dele, kes mitmel korral on meil käinud ja võtnud vaevaks jagada minuga kasvatusmurekesi või -rõõme. Minu südamesse on jäänud nende külastustest päikesehelk, tunne, et meist hoolitakse, huvitatakse ja üha paremat loodetakse.

Eriti rõõmustusin, kui isegi sügisel meie 8. klassis õppiva poja eelmine klassijuhataja tuli mööda minnes meile, et teada saada, kuidas poisil läheb järgmises koolis, et teada ja kontrollida, mida ta oli kuulnud poisi käitumise kohta kooliteel.

Seda õpetajat iseloomustab eriti üks klassijuhatajaile äärmiselt tähtsaid omadusi: usk inimesesse — oma õpilasisse kui ka nende vanemaisse. Temas on tahet töötada mitmekülgselt ja loovalt, lähenedes igale kasvatusobjektile, olgu see laps või lapsevanem, individuaalselt, nõudlikult, kuid austusega. Ta püüab leida igas lapses midagi head, millele siis tugineb oma edaspidistes nõudmistes kas lapse või vanema suhtes.

Mõned aastad tagasi oli mul juhus kuulata pealt ühe väga vallatu ja lohaka poisi ema kõnelust õpetaja R-ga.

Ema: «Noh, mina ei julge kohe Teie jutule tullagi. Ilmar on nagunii Teie klassis kõige halvem poiss.»

Õpetaja: «Kuidas Te seda ometi nii ütlete? Ilmar pole sugugi kõige halvem poiss. Tal on ainult väga palju energiat, mida ei oska kusagile täielikult rakendada. Ta on muidu algatusvõimeline, otsekohene ja «laheda peaga» poiss. Ainult, ärge pahanduge, seda pean küll ütleva, et temasse ei ole kodus sisendatud algelisemaidki korranõudeid. Sellele peate just Teie senisest rohkem ja rangemat tähelepanu pöörama.»

Millise tänulikkusega asendus senine murepingutus ema näos! Ta küsis liigutatult: «Kas tõesti? Kas arvate olevat veel lootust?»

Koduteel ütles ta: «Jah, õpetaja andis mulle tagasi lootuse Ilmari kasvatamiseks. Ma pean ennast tõsiselt käsile võtma ja poisi korrale harjutama.»

Edaspidi töötas see ema juba õpetajaga sagedamat sidet pidades. Tagasisaadud lootused ei petnud: kasvatustöö tulemused Ilmari juures paranesid. Ehk küll aegamööda, kuid ometi siiski paranesid. Arenes ka ema enda teadlikkus koduse kasvatuses õigemast läbiviimisest.

Oma tähelepanekute ja kogemuste põhjal vaidlen otsustavalt vastu mõnede pedagoogide poolt avaldatud arvamusele, et olevat ülearune formaalsus nõuda õpetajalt õpilaste kodude külastamist, et piisavat vanematega juhuslikustki kokkusaamisest, eriti siis, kui õpilane jõuab edasi eeskujulikult.

Aga miks ei peaks siis eeskujulike õpilaste kodudesse mindama? On nende juures midagi halba karta?

Õpetaja töö ei seisne ainult õpetamises, ta peab õpilasi ka kasvatama. See on eriti vajalik nüüd, kus kasvatusel on antud eluline ja progressiivne töökasvatuslik suund. Kas mitte paljud eeskujuliku õppe edukusega õpilased ei ole kodus helligud? Kas või nendegi väljaselgitamiseks ja ümberkasvatamiseks on tarvis külastada kõikide õpilaste kodusid.

Kontakti pidamine kodudega on väga tähtis lõik klassijuhataja töös. See on aga ainult õpetaja töö lastevanematega individuaalselt.

Tahaksin avaldada ka oma lapsevanema-poolse arvamuse klassijuhataja töö kohta kogu lastevanemate kollektiiviga.

Klassijuhataja tööst lastevanemate kollektiiviga

Põhimiseks vormiks on siin klassi lastevanemate koosolekud. Kui tahetakse nende kaudu saavutada soovitud küsimuste õiget lahendamist, peavad need koosolekud omama kindlat eesmärki, nad peavad olema hästi läbi mõeldud, sisutihedad ja tuginema küllaldastele konkreetsetele näidetele nii hea kui ka halva valdkonnast. Sealjuures oleks soovitatav, et märkused halvasti tehtud töö kohta ei kannaks liialdava üldistuse ja lootusetuse pitsert, vaid et need oleksid kantud lootustandvast meeleolust.

Huvitav ja vajalik on kuulata klassikollektiivi üldise loomustust klassijuhataja poolt. Klassijuhataja ja lastevanemate omavahelises vestluses selguvad ka õpilaste iseärasused, mida teinekord on mõistetud valesti või mida ei ole alati oluliseks peetudki, kuid on siiski määrava tähtsusega. Mõni laps käitub kodus miljöö sotsiaalselt teisiti kui koolis kaaslaste seas.

Näiteks Lembit, lasteta tädi ja tädimehe juures kasvav ainuke poeg, näis kodus alati hea lapsena, kuid klassikollektiivis ilmnisid tema juures kadeduse, salalikkuse ja kiusakuse jooned.

Algul ei uskunud Lembitu kasvatajad üldse õpetaja sellekohaseid vihjeid, kuid kui ühel klassi lastevanemate koosolekul peaaegu kõigil koosolijail oli midagi iseloomustavat Lembitu ebaseltsimeheliku käitumise kohta ette tuua, siis hakkasid kasvatajadki oma senistes tõekspidamistes kahtlema ja Lembitu suhtumist kaaslastesse rohkem jälgima. Koostöös õpetajaga ja mitmete teiste emade-isadega jõuti selgitada välja ka kõige selle põhjused. Üheskoos püüti aidata ka Lembitul tema vigadest vabaneda. Teatud aja möödumisel võiski märgata Lembitus kollektiivsustunde ja sõbralikkuse arenemist. Ühine ülesanne liitis aga märksa ühtsemaks pereks kogu selle klassi õpilased, vanemad ja õpetajad.

Klassijuhataja teeb hästi, kui ta õpilasi kritiseerides ei unusta toetumast sellele, mis lastes on positiivset, nii innustab ta lastevanemaid nende töös ega lase tekkida lootusetuse meeleolusid ka kõige raskematel juhtudel.

Ka lastevanemate endi poolt kodus ettevalmistatud lühisõnavõtte organiseerides võidakse tõsta klassikoosolekute taset ning lastevanemate huvi nendest osavõtmise vastu.

Ootame klassijuhatajalt veel konkreetseid ülesandeid, kuidas esinenud kitsaskohtadest välja pääseda. Tingimata on hädavajalik ka selle klassi aineõpetajate osavõtt koosolekust. Kahjuks esineb seda küll väga harva.

Kui klassijuhatajal oma õpilaste vanematega on hea individuaalne kontakt ja koosoleku toimumisest varakult kodudesse on teatatud, siis võib loota rohket ja aktiivset osavõttu.

Üks klassijuhataja kindlustas lastevanemate rohkearvulise osavõtu klassikoosolekust sellega, et organiseeris koosviibimise esimese osa koos õpilastega: jälgiti ettekandeid ja mängiti ühiselt paar seltskondlikku mängugi. Nii oli vanematel eriline huvi tulla, kuna iga selle klassi õpilane oli mõnesse ettekandesse rakendatud. Peale selle oli vanemal võimalus jälgida oma lapsi kollektiivis mängude kestel.

Koosoleku teises osas analüüsiti kõigepealt koosviibimisel silma paistnud hea ja halva käitumise juhud ning siis asuti juba ka koosoleku põhiküsimuse arutamisele.

Hästi organiseeritud lastevanemate koosolek liidab lapsevanemad ühiseks pereks ja jätab väga sügava mulje.

Läbimõtlematult organiseeritud koosolekult aga lahkutakse tühjustundega.

Klassikoosolekute sisutiheduse eest võivad ja peavad aga hoolitsema ka lastevanemad ise. Ei ole mõeldav, et minnakse kooli ainult mõneks tunniks koos istuma ja kuulama, kust õpetajatel töös meie lastega n. ö. king pigistab. Kui juba minna, siis õpihimulisena, mõtlevana — kritiseerivana ja võitlevana õppekasvatustöö taseme tõusu eest.

Klassikollektiiv, koosnev nii lastest, lastevanemaist kui ka õpetajaist — see olgu ühine hea perekond, kus ei ole paika rahulolul, egoismil ega kahjurõõmul.

Me kuuleme kodus lastelt igasuguseid koolis ja kooliteel sündinud lugusid, tunneme laste arusaamisi õpetajate nõudmistest ja otsustest, teame nende soove ja plaane ning aimame põhjusi, miks käitutakse nii ja mitte teisiti.

Laste arvamustesse ja jutustustesse peame aga ikka suhtuma ettevaatusega ja kriitikaga. Me ei tohi neid alati kohe uskuda ja ebameeldivuste korral õpetajat mõtlematult süüdistada. Olulisemates küsimustes peab kahtluse korral kindlasti kuulama ära ka õpetajapoolsed seletused juhtunu kohta.

Väär on kontrollitud materjale, mis peegeldavad koolitöö puudusi, jätta kasutamata või siis ainult tagaselja väikestes gruppides imestada, kuidas see koolielu mõnikord ei lähe soovitud rada.

Kõik sellised arutelud jäägu koosolijatel omavahele. Kõigest kuuldust kodus jutustades loome soodsa pinna kodudevahelisteks hõõrdumisteks. Milleks on tarvis lastel teada, et näiteks just Milvi ema oli tüdrukute siidsukkade kandmise vastu, et Jaagu ema rääkis poistest, kes käivad kambas tema pool kaarte mängimas, et Lea isa ütles, kes loata ja keelatud ajal kinos käivad jne. Lastel on tähtis ainult teada, mida koosolek teatavates küsimustes on otsustanud.

Ei tule pärast koosolekutel käimist ka seal kuuldu põhjal lapsi nende pisivigades näägutada, neile alalisi etteheiteid teha. Jätkeb, kui laste puudused neile teatavaks tehakse ja neid edaspidise suhtes juhendatakse. Minu tüüpilisemaid kõnelusi kodus on näiteks :

«Tänasel koosolekul oli mul ebamugav, sest arutati seda ja seda küsimust ning ka sinul oli sel alal puudujääke. On sul mingisuguseid omapoolseid tingimusi esitada, et olukord paraneks, ja veel õige kiiresti?»

Harilikult ei ole midagi ette tuua, vaid lubatakse kindlasti püüda puudus likvideerida.

«Pojad, tehke mulle seda rõõmu, et ma järgmisel koosolekul võiksin rahulikult olla, parem veel, kui kuuleksin teist seal ainult head!» lõpetan ma vestluse.

Lapsed võtavad endale selle kohustuse ning pingutavadki end vaos hoidma.

Nii olen kindlustanud, et meie pojad kunagi ei ole varjanud koosolekute kutseid ja tunnevad headmeelt, kui ma alati saan osa võtta kooli üritustest.

Üksteise tundmaõppimiseks ja kasvatajate kollektiivi ühtseks pereks liitmisel on väga teretulnud ühiste ürituste läbiviimine: lastevanemate ja õpetajate omavahelised tutvumisõhtud klassikomplektide kaupa või lastevanemate, õpilaste ja õpetajate ühised klassiõhtud, lahtiste klassijuhatajatundide organiseerimine jne.

Kahjuks väga sageli, eriti keskkooli osas, sama klassi lastevanemad ei tunne üksteist isegi mitte nägupidi. Nii minulgi, vaatamata sellele, et liigun sageli kooli juures ja olen seal käinud kõikidel koosolekutel, on õnnestunud tundma õppida õige väheseid oma poegade klassikaaslaste

vanemaid. Võibolla oleme me mõnedega juhuslikult kohtunudki, kuid me lihtsalt ei tea, et meie lapsed õpivad samas klassis. Muidugi ka õpilaste tundmisega on sama häda. Aga kui võrratult palju kergem oleks kasvatustöö, kui tuntaks keskkonda, kus laps viibib, kui tuntaks ka teisi emasid-isasid koos nende kasvatusvõtetega ja tõekspidamistega.

Kooli tööst lastevanemate kollektiiviga

Kõike seda, mida olen arvanud klassi lastevanemate koosolekute läbiviimise ja sisustamise kohta, pean vajalikuks arvestada ka teiste kooli poolt lastevanematele korraldatud ürituste puhul.

Kordan veel: meie, lastevanemad, ootame neilt kokkulekuilt uudsust, aktuaalsust, konkreetset, õpetlikkust ja sõbralikkust. Nimetatud tingimuste maksvusel püüame omalt poolt garanteerida maksimaalse ja aktiivse osavõtu.

Uudsus ja aktuaalsus tiivustavad meid tulema kooli. Väga palju südamesooja saame koosolekute eelsetest laste ettekannetest, eriti kui esinevad kostümeeritud rühmad kooli kõige noorematest või kui kuuleme koorilaulu. Eriti ühendavalt on mõjunud pärast ettekannete lõppu organiseeritud laste, õpetajate ja lastevanemate ühislaul (Fr. Kuhlbari nim. Viljandi I 7-a Koolis).

Väga huvitav on jälgida õpilastööde näitusi: algklasside mitmesuguseid käsitöökesi või väljapanekuid naiskäsitööde alalt; poiste puu- ja plekitöid, mõnikord joonistusi või vihkuid. Otsida väljapanekute seast oma lapse töid ja nende põhjal võrrelda tema hoolikust, osavust ja vilumust teiste samaealistega — see annab kujukama ülevaate kui pikk aruandekõne.

Märkamatuks ja mõnusalt on möödunud koosveedetud tunnid, kui meile on näidatud kasvatusalaseid filme, neid arutletud ja nendes käsitletavaid probleeme illustreeritud näidetega igapäevasest koolielust.

Ka pedagoogilise kirjanduse propageerimine ja müük elustavad lastevanemate üritusi ja teevad tänuväärset arendamistööd neist osavõtjate hulgas.

Küllalt tähtis on lastevanemate kooli koosolekule kutsumise viis. Tavaliselt tehakse seda õpilaspäeviku kaudu. Muidugi on see parem vorm õpilastega saadetud suulisest teatest, kuid ometi mitte nii meeldiv ja organiseeriv, kui saada erikutse.

Fr. Kuhlbarši nim. Viljandi I 7-a. Koolis saadeti meile pidulikumate ja tähtsamate koosviibimiste puhul (naiste-päev, kooli aastapäevaaktus jne.) õpilaste eneste kujundatud kaunistatud kutsed.

C. R. Jakobsoni nim. Viljandi I Keskkoolis saadetakse trükitud blankettidele kirjutatud kutsed, kus igakord peale ajaliste andmete on märgitud ka teema ja lektor. Selliseid kutseid saades tundub hoopis suurema kohustusena olla kohal, sest igaühele meist on selle kutsega pühendatud ju eraldi tähelepanu. Kutset saades teen kohe kokkuleppemärgi kalendrisse ning asetan kutse selleks määratud nähtavale kohale, et vältida unustamist ning arvestada aega.

Ma olen kuulunud üldse nelja kooli lastevanemate kollektiivi, käesoleval õppeaastal kolme. Iga kooli juures olen võinud märgata koosolekute läbiviimises midagi head ja omapärast.

Väga meisterlikult, loovalt ja sõbralikult töötatakse lastevanematega Fr. Kuhlbarši nim. Viljandi I 7-a. Koolis, kus olin lapsevanemana tegev, isegi ehk võiks öelda, et aktiivselt tegev, kokku üheksa aasta jooksul. Iga aastaga koonduvad isad ja emad seal ikka rohkem kooli ümber. Viie viimase aasta jooksul toimunu põhjal võib öelda, et see kool moodustab lastevanematega ühise sõbraliku, paremuse poole rühkiva pere. Selle kooli õppealajuhataja ENSV teeneline õpetaja sm. Anna Järv on kasvatanud lastevanemad vestlema, sõna võtma, vaidlema ja üha paremat otsima. Ettekannetele järgnevad arutelud on elavad ja osavõtjaterohked, koosolekud sageli mitte lõppeda tahtvad. Kui juhtubki, et mõne ettekande järel alguses ollakse tagasihoidlikult vaikivad, siis peagi, kui õppealajuhataja on astunud juba üsna koosolijate sekka esimeste pingiridade kõrvale ning jutustanud mõne ettekande teemat puudutava konkreetse näite koolielust — küllap siis juba jutustatakse koosolijategi poolt täiendavaid näiteid juurde, avaldatakse oma arvamusi ning tehakse ettepanekuid.

Selles koolis leidub vähe vanemaid, kes tulevad koosolekule kas ainult vaikides kuulama, mõne tuttavaga kohtamiseks või pimesilmi õpetajatele etteheiteid tegema. Isegi need, kes varemalt suhtusid kooli-ilmumisse eelarvamusega, nagu võidaks seal ainult vanematele laste pahategusid ette heita — isegi need on hakanud huvi tundma lastevanemate

lektoriumide ja koosolekute vastu. Võib loota, et peagi seni tõrksatena käitunud vanemadki lülituvad kooli juures ühiskondlikusse töösse.

Tõepoolest, vähe sellest, et iga lapsevanem on huvitatud oma lapse õppimisest ja käitumisest. Tuleb püüda, et meist saaksid kooli tõelised sõbrad, kellele ei piisa sellest teadmisest, et oma laps on hoolas, korralik ja kuulekas, vaid on vajalik, et igaüks meist tunneks end hoolitsevalt ja vastutustundlikult huvitatud olevat igast lapsest ja noorest, kellega puutume kokku, olgu see siis koolis, avalikes kohtades, tööl või koduses ringis.

Meie elu muutub hoopis kaunimaks, kui oleme suutnud astuda välja oma isikliku elu kitsast ringist ja tegutseme aktiivselt ka ühiskondlikus töös, olgugi et kasvõi ainult oma laste koolide juures.

Millist abi saavad lastevanemad koolile pakkuda ühiskondliku töö korras?

Esimeseks autoriteetseks organiks lastevanemate rakedamisel ühiskondlike ülesannete täitmisele saab tavaliselt lastevanemate komitee. See ongi kooli peamiseks ja parimaks abiliseks kooli ühisürituste läbiviimisel ja laste koduse kasvatuses suunamisel.

Olen töötanud paljude aastate jooksul mitmete koolide lastevanemate komiteedes. Käesolevalgi õppeaastal olen ühe kooli komitee sekretär, teises aseesimees ja ka õppekasvatustöö komisjoni liige ning kolmandas kassiiir.

Lastevanemate komiteedes tehtavat tööd eri koolides võrreldes arvan vajaliku olevat rõhutada, et lastevanemate komitee liikmeteks peaksid laskma end valida ainult need isad ja emad, kes end tõesti tunnevad võimelistena täitma komitee poolt soovitatavaid ülesandeid energilise tahte ja sooja südamega. Nii suudetakse lastevanemate komitee tööpõllul väga palju tänuväärset ära teha.

C. R. Jakobsoni nim. Viljandi I Keskkoolis on käesoleval õppeaastal lastevanemate aktiivsus märgatavalt tõusnud.

Haruldase organiseerimisvõimega energiline lastevanemate komitee esimees omab head kontakti nii kooli direktiooniga, õpetajatega kui ka lastevanematega. Töö on organiseeritud kindla konkreetse plaani järgi hästi läbimõeldult, ettenägelikult, kindlasuunaliselt ja mitmekülgset.

Selle kooli lastevanemate koosolekutel ei tunne keegi igavust, sealt saadud ülesandeid ei peeta raskeiks ega ülearuseiks, koolist saadud ideed ja suunad kasvatustöö parandamiseks tunduvad sütitavatena.

Sanitaar- ja majanduskomisjoni aktiivse töö tagajärjel on palju paranenud kooli söökla töö; õppekasvatustöö komisjon on tõhusalt abistanud klassijuhatajaid töös lastevanematega, kelle juures laste kasvatamisel on ilmnenud vale suunda või passiivsust.

Nii hakkab koolist ja kodust kujunema senisest ühtsem rinne võitluses õpilaskonna kõrgemate teadmiste ja kultuursema käitumise eest. Esiletõstmist väärib selles koolis planeerimis- ja organiseerimisoskus. Oleks veel tarvis tõsta üldist vestlemiskultuuri, et lastevanemad hakkaksid ka ise siiralt arutama igapäevaseid pisiküsimusi, nagu see toimub julgelt ja usalduslikult Fr. Kuhlbari nim. Viljandi I 7-a. Koolis.

Iga kõige keskpärasemaltki töötav lastevanemate komitee suudab õppeaasta jooksul aidata koolil viia läbi paar peoõhtut, valmistada näärripakid ja abistada kooli kevadise lõpuaktuse korraldamisel.

Olulist majanduslikku ja organisatorset abi suudavad mitmed lastevanemate komiteed osutada ka õpilasekskursioonide läbiviimisel, samuti kooliruumide kaunistamisel mitmesugusteks tähtpäevadeks.

Ometi tuleb lastevanemate komiteede tähtsaimaks ülesandeks pidada aktiivset võitlust koolikohustuse täitmise eest, korra ja distsipliini eest kõigest sellest oleneva hea õppe- ja kasvatustöö nimel.

Kuna mitmel eelmisel õppeaastal olid mulle usaldatud Fr. Kuhlbari nim. Viljandi I 7-a. Kooli lastevanemate komitee õppe- ja kasvatustöö komisjoni esimehe ülesanded ja meie töö seal kandis head vilja, siis võiksingi ehk nimetada ja kirjeldada mõningaid peamisi tööloike selles komisjonis.

Ennekõike tutvustaksin lühidalt nimetatud komisjoni õnnestunud koosseisu.

Esimesel koostöö-aastal oli meid selles komisjonis neli, kuid ülesandeid täitsime olude sunnil ainult kolmekesi: nõudlik ja arenguhimuline Asta ema, korrektne ja otsekohene Renate ema ning mina.

Järgmisel aastal valiti meid kolmekesi tagasi, lisaks aga veel kaks väga energilist meet — Jüri ja Helju isad.

Aga kolmandal aastal, innustunud meie eelmiste aastate heaskiidetud tööst, täiendasime oma aktiivi veel kaalutleva ja väga taktitundelise Ülo emaga, vaikselt kuid kohusetundliku Aime emaga ning tagasihoidliku Heli emaga, kuna eespool nimetatud mehed valiti toeks ühele teisele komisjonile.

Kuigi omadustelt nii erinevad, moodustasime üksmeelse rühma ning meist kujunesid koostöötatud aastate jooksul väga head sõbrad. Meie põhimõtteks sai noorsoo kasvatamine terves, kommunistlikus vaimus kõikjal, kus noortega kokku puutume.

Kooskõlastanud oma töö õppealajuhatajaga, seadsime endale ülesandeks aidata õpetajail süvendada meie kooli õpilastes korralikkust ja tõsta kultuurse käitumise taset. Selle sihiga korraldasime regulaarselt kontrollkäike klassidesse, kus kontrollisime kord õppetarvete korrashoidu ja kaasaskandmist, kord õpilaspäevikute täitmist, õpilaspiletit, tihti ka portfelli sisu, samuti mõnikord õpilaste välimust: riietust, soengut ja rühti. Kontrollkäigu andmed võtsime varem kokkulepitud miinuspunktide süsteemis kokku ning tulemused teatasime kooli vahetuste üldkogunemisel.

Vahel oli plaanis kontrollida korranõuete täitmist õpilaste vihikutes: vihiku välimust, käekirja, vigade parandamist, kuupäeva kirjutamist, äärejoone tõmbamist ning kuivatuspaberi olemasolu. Sel puhul teatasime oma eesmärgist kõigepealt õppealajuhatajale, kes siis kontrollkäigu kiirendamiseks kogus klassidest sama päeva hommikul teatava aine vihikute pakid. Meie brigaad lehitses tähelepanelikult vihikud läbi, kandis andmed nii individuaalselt kui ka klasside kaupa koondtabelisse ning teatas tulemustest ka õpilastele.

Igale kontrollkäigule järgnes mõne päeva pärast ootamatu järelkontroll. See aitas palju.

Ei usu, et direktor ainult meie meeleheaks ütles olevat meie kontrollkäikudest tunduvat kasu. Ka säilinud kokkuvõtteid omavahel võrreldes selgub, et õpilaste korrameel arenes ning nende kollektiivsustunne suurenes. Iga klass püüdis ravida korratuid meeleparandamisele, ükskõik, kas häbistamise või abistamisega. Klassid ju võistlesid omavahel, küll tasuta kollektiivse teatrikülastamise nimel, soodustatud tingimustel ekskursiooniloo saamiseks või mõnel muul kokkuleppel.

Mõnikord kindlateemaliste tootmisnõupidamiste eel anti meile kooli poolt aegsasti teatavaks ajavahemikuks vaatlus-ülesandeid tänavail, bussides, mänguväljakuil, kooli üld- ja kõrvalruumides, kauplustes, teatrites ja kinodes, et selgitada õpilaste käitumise taset, kontrollida nende väljendusi jne.

Vaatlusmaterjalidest tegid paar lastevanemat kokkuvõtte, esinedes nendega ning lastevanemate ettepanekutega koolikollektiivi tootmisnõupidamisel.

Nõndaviisi, pikema aja vältel lünki omavatele kasvatuslõikudele korruga mitmest küljest — õpetajate kui ka lastevanemate ja kooliteenijate poolt — erksat koondatud tähelepanu osutades võisime mõne aja möödudes märgata õpilaskonnas üsna tunduvat käitumiskultuuri tõusu.

Need ei olnud kontrollimised võistluse mõttes, vaid vaatlevat ja kohe parandavat laadi: kus viga nähti laita, seal mindi ja aidati — kutsuti korrale.

Huvitava, kuid raske ala moodustasid meie komisjonile käigud koos klassijuhatajatega mõnede õpilaste kodusesse, kus midagi oli erandlikult korrast ära. Nii püüdsime lepitada ema ja tütar, kontrollisime omavoliliste puudumiste põhjusi, katsusime määrata õpilastele koolist abisaamise vajadusi, selgitasime madala õppeedukuse põhjusi jne.

Kahjuks kohtasime ka vanemaid, kes meie tulekut aimates lubasid enestel arvata, et inimene on inimesele hunt, ning sulgesid meie eest ukсед, olles ise kasvõi tundide kaupa kogu perega kusagil kõrvalruumis varjul. Nende juures kahjuks meie tööl edu ei saanud olla.

Kui aga suutsime lastevanemaid veenda optimistlikult asuma halva olukorra likvideerimisele, tundsimme koos õpetajatega siirast rõõmu iga pisisaavutusegi puhul.

Kord koolimajast lapsevanema S-ga koju minnes kohtasime lapsevanemat J-d. See, kuuldes, et meie, lastevanemate komitee õppe-kasvatustöö komisjoni liikmed igal kuul kulu-tame 6—7 tundi õpilaste korra kontrollimisele, ei varjanud selle üle imestust. Avaldades oma halvustavat suhtumist meie kontrollkäikudesse, ütles ta:

«Imelik, missugused huvid küll mõnel inimesel on! Kas teil muud teha pole? Parema magage! Minu laps saab küll ilma minu koolijooksmiseta hakkama. Ja teiste laste asjade tuhnimisega ei ole mul midagi tegemist!»

Raske oli sellele emale selgeks teha, et ka meie lapsed saaksid ilma meie kooliskäimiseta edasi, meie kontrollkäigud aga omavad hoopis laiemat tähendust, teenides kogu kooli lastekollektiivi kasvatamise huve.

Pidime seda ema informeerima puudustest, mis esinevad tema tütre õppetarvete korrashoius. Neist ta polnud teadlik.

Üks meist ütles:

«Seepärast, et sina üldse koolimajas ei käi, peamegi meie kooli jaoks rohkem aega leidma. Nii mõnigi kord tuleb lõunasöök perele eelmisel päeval valmis keeta ja öötundidestki pesemise või õmblemise jaoks lisa võtta.»

Ja teine lisas:

«Parem tule meiega kampa! Sa poleks ise nii pahur ja su lapski ei tarvitseks varsti enam häbeneda oma lohakusest, sest sa teaksid kodus temalt sedasama nõuda, mida koolgi nõuab!»

Vaidlus vaibus, aga selle ema arusaamine lastevanemate ja kooli vahekorra-st paranese aegamööda alles siis, kui kool teda oskuslikult ja temale märkamatu-lt vähehaaval hakkas kaasa tõmbama ühistöödesse — esinemiskostüümide valmistamisele, õpetajate ja lastevanemate ühises ansamblis kaasalaulmisele, korrapidajaks isetegevusõhtutele jne.

Me tahame kõik loota, et ebateadlike lastevanemate arv aasta-aastalt väheneb ning et meie uus kasvatussuund arendab meist — kindlasti aga juba meie lastest — täisväärtuslikud, teadlikud ning tublid emad ja isad oma lastele.

Kokkuvõte ja ettepanekud

Vestluses ühe või teise kaaskodanikuga küsitakse minult sageli, kui palju kulub mul ühiskondlikuks tööks aega.

Ülesmärkimiste varal ja mälu põhjal püüan teha kokkuvõtte 1958/59. õppeaasta jooksul kolme kooli juures ühiskondlikuks tööks kulutatud ajast.

Nii olen käinud:

üldkoosolekuil 4 korral, kokku 11 tundi,
lektoriumides 7 korral, kokku 19 tundi,
komiteede koosolekuil 8 korral, kokku 16 tundi,
klassi lastevanemate koosolekuil 2 korral, kokku 5 tundi,
ülesannete täitmisel (kontrollkäigud, ettevalmistused peoks, hoiukassaoperatsioonid jne.) 11 korral, kokku 14 tundi,
individuaalvestlustel 9 korral, kokku 7 tundi.

Seega üldse 41 korral, kokku 72 tundi, kusjuures aeg on arvestatud kodust lahkumise hetkest kuni sinna naasmiseni.

Kui sellele lisada veel laulukooritööst osavõtmiseks kulutatud aeg (27 proovi, kokku 60 tundi), siis on 9 kuu jooksul kulunud ühiskondlikuks tööks 132 tundi, niisiis keskmiselt pool tundi päevas.

Kooli huvides, seega ka minu enda laste huvides kulutatud aeg on mulle olnud rahuldust pakkuvaks ühiskondlikuks tööks, aktiivseks puhkuseks ja meeldivaks enesearendamisvõimaluseks.

Täita isa või ema kohustusi on üllas ja vastutusrikas ülesanne. Koostöös kooliga peame kujundama tööka ja kultuurse kommunistliku homse jaoks igakülgsest arenenud ja haritud inimesi. See õnnestub meil vaid siis, kui meie ise suudame ajaga sammu pidada.

Me peame pidevalt täiendama oma pedagoogilisi teadmisi, et vältida kasvatustöös vigu ja tegematajätmisi. Siiraimaks abiliseks meile olgu kool, kellega loome sidemed juba siis, kui kõik näib meie lapse juures alles korras olevat. Usaldagem õpetajaid, usaldagu nemad ka meid! Side ja vastastikune mõistmine olgu mõlemapoolsed, ning peamised ettepanekud meie aktiivsesse töösse rakendamiseks tulgu ikka kooli poolt.

Lapsevanemad!

Koondugem edaspidi veelgi tihedamalt ja aktiivsemalt kooli ümber! Kool aitab meid eluga sammu pidada, arendab ja kasvatab meidki.

Tõstkem ja säilitagem igati kooli, õpetajate ja eesrindlike lastevanemate autoriteeti!

Andkem lastele elavat eeskuju ühiskondliku töö põllul, ise huviga kaasa lüües koolis korraldatavate ürituste organiseerimisel!

Leidkem igaüks mõni moodus kooli abistamiseks meie noorsoo kasvatamisel!

Hoolitsegem mitte ainult oma lapse, vaid samavõrra kogu lastekollektiivi õige kasvatamise eest!

Õpetajad!

Lähenege lastevanemaile kannatlikkusega ja mõistvalt!
Ootame teid külla meie kodudesse!

Iga laps muutub teile paremini mõistetavaks ja kergemini kasvatatavaks, kui olete tundnud tema vastu isiklikku huvi.

Ootame teilt haaravaid ühisüritusi, et kõik kasvaksime kooli kaudu ühtseks, targaks ja kultuurseks pereks!

Ühinen «Nõukogude Koolis» nr. 6 1958. a. avaldatud mõttega:

«Lastevanemad on suur jõud, kelle oskuslik kaasatõmbamine ja maksimaalne ärakasutamine laste kasvatamisel koostöös kooliga annab häid tulemusi ning võimaldab vältida paljusid ebameeldivusi nende lastega.»*

* Juhtkiri.

SISUKORD

Lk.

Saateks	3
K. Sinijärv. Õppe-kasvatustöö taseme tõstmine on kooli lastevanemate komitee põhiülesandeks	5
Kalev Raave. Tööst lastevanematega Viljandi rajoonis	25
Elma Rumvolt. Lastevanemad ja kool	45

SIISUKORD

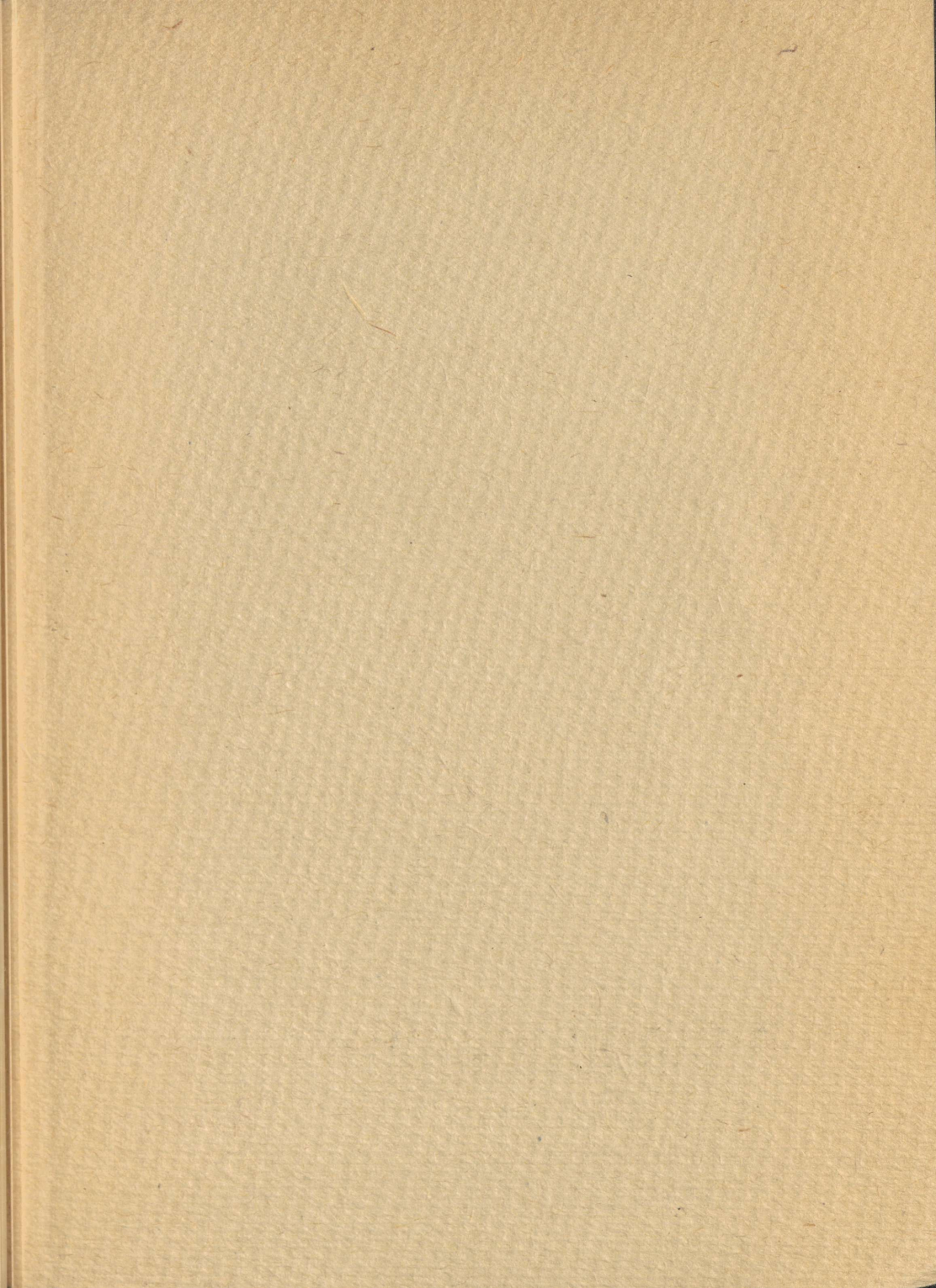
Vastutav toimetaja M. Linnamägi

Tehniline toimetaja F. Lipp

Korrektor T. Rongonen

Trükkimisele antud 10. XI 1959. Trükipoognaid 4,25. Arvutuspoognaid 3,85.
Autoripoognaid 3,76. Trükiarv 2000 eks. Tellimise nr. 584. MB-10016.
ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoja trükk, Tallinn.

Hind 1 rbl. 5 kop.

Hind 1 rbl. 5 kop.

A-22876

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00357523 2